

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)

της 2ας Μαρτίου 2021 *

«Προδικαστική παραπομπή – Άρθρο 2 και άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ – Κράτος δικαίου – Αποτελεσματική δικαστική προστασία – Αρχή της ανεξαρτησίας των δικαστών – Διαδικασία διορισμού σε θέση δικαστή του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου, Πολωνία) – Διορισμός από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας της Πολωνίας βάσει πορίσματος του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου – Έλλειψη ανεξαρτησίας του εν λόγω συμβουλίου – Έλλειψη αποτελεσματικότητας του ενδίκου βοηθήματος που ασκείται κατά του πορίσματος αυτού – Απόφαση του Trybunał Konstytucyjny (Συνταγματικού Δικαστηρίου, Πολωνία) καταργούσα τη διάταξη στην οποία θεμελιώνεται η αρμοδιότητα του αιτούντος δικαστηρίου – Θέσπιση νομοθεσίας βάσει της οποίας καταργείται αυτοδικαίως η δίκη στις εκκρεμούσες υποθέσεις και αποκλείεται η άσκηση οποιουδήποτε ενδίκου βοηθήματος σε τέτοιες υποθέσεις – Άρθρο 267 ΣΛΕΕ – Δυνατότητα και/ή υποχρέωση των εθνικών δικαστηρίων να υποβάλλουν αίτηση προδικαστικής αποφάσεως και να εμμένουν σε αυτή – Άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ – Αρχή της καλόπιστης συνεργασίας – Υπεροχή του δικαίου της Ένωσης – Εξουσία να μην εφαρμόζονται οι εθνικές διατάξεις που δεν είναι σύμφωνες με το δίκαιο της Ένωσης»

Στην υπόθεση C-824/18,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Naczelny Sąd Administracyjny (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, Πολωνία) με απόφαση της 21ης Νοεμβρίου 2018, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 28 Δεκεμβρίου 2018, συμπληρωθείσα με απόφαση της 26ης Ιουνίου 2019, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 5 Ιουλίου 2019, στο πλαίσιο της δίκης

A.B.,

C.D.,

E.F.,

G.H.,

I.J.

κατά

Krajowa Rada Sądownictwa,

* Γλώσσα διαδικασίας: η πολωνική.

παρισταμένων των:

Prokurator Generalny,

Rzecznik Praw Obywatelskich,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους Κ. Lenaerts, Πρόεδρο, R. Silva de Lapuerta, Αντιπρόεδρο, A. Prechal (εισηγήτρια), M. Βηλαρά, E. Regan, M. Ilešič, L. Bay Larsen, A. Kumin και N. Wahl, προέδρους τμήματος, D. Šváby, S. Rodin, F. Biltgen, K. Jürimäe, Κ. Λυκούργο και N. Jääskinen, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: E. Tanchev

γραμματέας: M. Aleksejev, προϊστάμενος μονάδας,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζήτησεως της 6ης Ιουλίου 2020,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- ο Α.Β., εκπροσωπούμενος από την M. Dębska-Konieczek, adwokat,
- ο C.D., εκπροσωπούμενος από την M. Bogdanowicz, radca prawny,
- ο E.F., εκπροσωπούμενος από τον M. Gajdus, adwokat,
- ο I.J., εκπροσωπούμενος από τον P. Strumiński, radca prawny,
- το Krajowa Rada Sądownictwa, εκπροσωπούμενο από τους L. Mazur και J. Dudzicz, καθώς και από την D. Pawełczyk-Woicka,
- ο Prokurator Generalny, εκπροσωπούμενος από την B. Górecka, τους R. Hernand, A. Reczka και S. Bańko, καθώς και από την B. Marczak,
- ο Rzecznik Praw Obywatelskich, εκπροσωπούμενος από τους A. Bodnar, M. Taborowski και P. Filipek,
- η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους B. Majczyna και A. Grajewski, καθώς και από τις A. Dalkowska και S. Żyrek,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους H. Krämer και P. J. O. Van Nuffel, καθώς και από τις A. Stobiecka-Kuik και C. Valero,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 17ης Δεκεμβρίου 2020,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Οι αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως αφορούν την ερμηνεία του άρθρου 2, του άρθρου 4, παράγραφος 3, του άρθρου 6, παράγραφος 1, και του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, του άρθρου 15, παράγραφος 1, του άρθρου 20, του άρθρου 21, παράγραφος 1, του άρθρου 47 και του άρθρου 52, παράγραφος 1, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης), καθώς και του άρθρου 2, παράγραφοι 1 και 2, στοιχείο α', του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', και του άρθρου 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2000, για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία (ΕΕ 2000, L 303, σ. 16).
- 2 Οι αιτήσεις αυτές υποβλήθηκαν στο πλαίσιο ενδίκων διαφορών μεταξύ των Α.Β., C.D., Ε.Φ., G.H. και I.J., αφενός, και του Krajowa Rada Sądownictwa (Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου, Πολωνία) (στο εξής: KRS), αφετέρου, σχετικά με πορίσματα με τα οποία το εν λόγω συμβούλιο αποφάσισε να μην προτείνει στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας της Πολωνίας (στο εξής: Πρόεδρος της Δημοκρατίας) τον διορισμό των ενδιαφερομένων σε θέσεις δικαστών του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου, Πολωνία) και να προτείνει τον διορισμό άλλων υποψηφίων στις θέσεις αυτές.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Οι Συνθήκες ΕΕ και ΛΕΕ

- 3 Το άρθρο 2 ΣΕΕ έχει ως εξής:

«Η Ένωση βασίζεται στις αξίες του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, του κράτους δικαίου, καθώς και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων των προσώπων που ανήκουν σε μειονότητες. Οι αξίες αυτές είναι κοινές στα κράτη μέλη εντός κοινωνίας που χαρακτηρίζεται από τον πλουραλισμό, την απαγόρευση των διακρίσεων, την ανοχή, τη δικαιοσύνη, την αλληλεγγύη και την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών.»
- 4 Το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ ορίζει τα ακόλουθα:

«Σύμφωνα με την αρχή της καλόπιστης συνεργασίας, η Ένωση και τα κράτη μέλη εκπληρώνουν τα εκ των Συνθηκών καθήκοντα βάσει αμοιβαίου σεβασμού και αμοιβαίας συνεργασίας.

Τα κράτη μέλη λαμβάνουν κάθε γενικό ή ειδικό μέτρο ικανό να διασφαλίσει την εκτέλεση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τις Συνθήκες ή προκύπτουν από πράξεις των θεσμικών οργάνων της Ένωσης.

Τα κράτη μέλη διευκολύνουν την Ένωση στην εκπλήρωση της αποστολής της και απέχουν από τη λήψη οποιουδήποτε μέτρου ικανού να θέσει σε κίνδυνο την πραγματοποίηση των στόχων της Ένωσης.»

5 Το άρθρο 19, παράγραφος 1, ΣΕΕ ορίζει τα εξής:

«Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης περιλαμβάνει το Δικαστήριο, το Γενικό Δικαστήριο και ειδικευμένα δικαστήρια. Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξασφαλίζει την τήρηση του δικαίου κατά την ερμηνεία και την εφαρμογή των Συνθηκών.

Τα κράτη μέλη προβλέπουν τα ένδικα βοηθήματα και μέσα που είναι αναγκαία για να διασφαλίζεται η πραγματική δικαστική προστασία στους τομείς που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης.»

6 Κατά το άρθρο 267 ΣΛΕΕ:

«Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφαινεται με προδικαστικές αποφάσεις:

α) επί της ερμηνείας των Συνθηκών,

β) επί του κύρους και της ερμηνείας των πράξεων των θεσμικών ή λοιπών οργάνων ή οργανισμών της Ένωσης.

Δικαστήριο κράτους μέλους, ενώπιον του οποίου ανακύπτει τέτοιο ζήτημα, δύναται, αν κρίνει ότι απόφαση επί του ζητήματος είναι αναγκαία για την έκδοση της δικής του απόφασης, να παραπέμψει το ζήτημα στο Δικαστήριο για να αποφανθεί επ' αυτού.

Δικαστήριο κράτους μέλους, ενώπιον του οποίου ανακύπτει τέτοιο ζήτημα σε εκκρεμή υπόθεση και του οποίου οι αποφάσεις δεν υπόκεινται σε ένδικα μέσα του εσωτερικού δικαίου, οφείλει να παραπέμψει το ζήτημα στο Δικαστήριο.

[...]

Ο Χάρτης

7 Ο τίτλος VI του Χάρτη, που επιγράφεται «Δικαιοσύνη», περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, το άρθρο 47, το οποίο φέρει τον τίτλο «Δικαίωμα πραγματικής προσφυγής και αμερόληπτου δικαστηρίου» και ορίζει τα εξής:

«Κάθε πρόσωπο του οποίου παραβιάστηκαν τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που διασφαλίζονται από το δίκαιο της Ένωσης, έχει δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου, τηρουμένων των προϋποθέσεων που προβλέπονται στο παρόν άρθρο.

Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα να δικασθεί η υπόθεσή του δίκαια, δημόσια και εντός εύλογης προθεσμίας, από ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο, που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως.
[...]

[...]

Η οδηγία 2000/78

8 Το άρθρο 1 της οδηγίας 2000/78 ορίζει τα ακόλουθα:

«Σκοπός της παρούσας οδηγίας είναι η θέσπιση γενικού πλαισίου για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω θρησκείας ή πεποιθήσεων, [αναπηρίας], ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού

στον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας, προκειμένου να υλοποιηθεί η αρχή της ίσης μεταχείρισης στα κράτη μέλη.»

- 9 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής προβλέπει τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, η αρχή της ίσης μεταχείρισης σημαίνει την απουσία άμεσης ή έμμεσης διάκρισης για έναν από τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 1.»

- 10 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', της ίδιας οδηγίας ορίζει τα ακόλουθα:

«Εντός των ορίων των εξουσιών που απονέμονται στην Κοινότητα, η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται σε όλα τα πρόσωπα, στο δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων φορέων, όσον αφορά:

α) τους όρους πρόσβασης στην απασχόληση, την αυτοαπασχόληση και την εργασία, συμπεριλαμβανομένων των κριτηρίων επιλογής και των όρων πρόσληψης [...]».

- 11 Κατά το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78:

«Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι κάθε πρόσωπο που θεωρεί εαυτό ζημιωθέν από τη μη τήρηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης, ακόμη και εάν η σχέση στο πλαίσιο της οποίας εικάζεται ότι σημειώθηκε η διάκριση έχει λήξει, έχει πρόσβαση σε δικαστικές ή/και διοικητικές διαδικασίες [...] για την πραγμάτωση των υποχρεώσεων εκ της παρούσας οδηγίας.»

Το πολωνικό δίκαιο

Το Σύνταγμα

- 12 Το άρθρο 45, παράγραφος 1, του Συντάγματος προβλέπει τα εξής:

«Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα να δικασθεί η υπόθεσή του δίκαια, δημόσια και χωρίς υπέρμετρη καθυστέρηση, από αρμόδιο, ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο.»

- 13 Το άρθρο 60 του Συντάγματος ορίζει τα ακόλουθα:

«Οι Πολωνοί πολίτες που απολαύουν πλήρως των πολιτικών δικαιωμάτων τους έχουν το δικαίωμα να αναλαμβάνουν, υπό ίσους όρους, τις δημόσιες θέσεις και τα δημόσια αξιώματα.»

- 14 Δυνάμει του άρθρου 179 του Συντάγματος, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας διορίζει τους δικαστές, κατόπιν προτάσεως του KRS, για θητεία αορίστου χρόνου.

- 15 Το άρθρο 184 του Συντάγματος προβλέπει ότι το Naczelny Sąd Administracyjny (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, Πολωνία) και τα διοικητικά δικαστήρια είναι αρμόδια να ελέγχουν τη δραστηριότητα της δημόσιας διοίκησης.

- 16 Κατά το άρθρο 186, παράγραφος 1, του Συντάγματος:

«Το [KRS] αποτελεί τον θεματοφύλακα της ανεξαρτησίας των δικαστηρίων και των δικαστών.»

17 Το άρθρο 187 του Συντάγματος ορίζει τα εξής:

«1. Το [KRS] αποτελείται:

- 1) από τον πρώτο πρόεδρο του [Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου)], τον Υπουργό Δικαιοσύνης, τον πρόεδρο του [Naczelny Sąd Administracyjny (Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου)] και ένα μέλος που ορίζει ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας,
- 2) από δεκαπέντε μέλη τα οποία επιλέγονται μεταξύ των δικαστών του [Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου)], των τακτικών δικαστηρίων, των διοικητικών δικαστηρίων και των στρατοδικείων,
- 3) από τέσσερα μέλη τα οποία εκλέγει [η Sejm (Δίαιτα, Πολωνία)] μεταξύ των βουλευτών και από δύο μέλη τα οποία εκλέγει η Γερουσία μεταξύ των γερουσιαστών.

[...]

3. Η θητεία των εκλεγμένων μελών [του KRS] είναι τετραετής.

4. Το καθεστώς, ο τομέας δραστηριότητας και ο τρόπος λειτουργίας [του KRS], καθώς και ο τρόπος εκλογής των μελών του, ορίζονται από τον νόμο.»

Ο νόμος περί του KRS

18 Το KRS διέπεται από τον ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa (νόμο περί του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου), της 12ης Μαΐου 2011 (Dz. U. του 2011, αριθ. 126, θέση 714), όπως τροποποιήθηκε, μεταξύ άλλων, με τον ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (νόμο περί τροποποίησης του νόμου περί του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου και ορισμένων άλλων νόμων), της 8ης Δεκεμβρίου 2017 (Dz. U. του 2018, θέση 3), και με τον ustawa o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (νόμο περί τροποποίησης του νόμου περί οργάνωσης των τακτικών δικαστηρίων και ορισμένων άλλων νόμων), της 20ής Ιουλίου 2018 (Dz. U. του 2018, θέση 1443) (στο εξής: νόμος περί του KRS).

19 Κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, σημεία 1 και 2, του νόμου περί του KRS, στην αρμοδιότητά του εμπίπτουν:

«1. Η εξέταση και η αξιολόγηση των υποψηφίων για θέσεις δικαστών του [Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου)] και για θέσεις δικαστών των τακτικών δικαστηρίων, των διοικητικών δικαστηρίων και των στρατοδικείων, καθώς και για θέσεις βοηθών δικαστών στα διοικητικά δικαστήρια·

2. η υποβολή στον [Πρόεδρο της Δημοκρατίας] προτάσεων διορισμού δικαστών στο [Sąd Najwyższy (Ανώτατο Δικαστήριο)], στα τακτικά δικαστήρια, τα διοικητικά δικαστήρια και τα στρατοδικεία, καθώς και προτάσεων διορισμού βοηθών δικαστών στα διοικητικά δικαστήρια.»

20 Το άρθρο 9bis του νόμου αυτού ορίζει τα εξής:

«1. Η Δίαιτα εκλέγει, εκ των δικαστών του [Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου)], των τακτικών δικαστηρίων, των διοικητικών δικαστηρίων και των στρατοδικείων, 15 μέλη [του KRS] για κοινή θητεία διάρκειας τεσσάρων ετών.

2. Κατά την προβλεπόμενη στην παράγραφο 1 εκλογή, η Δίαιτα λαμβάνει υπόψη, στο μέτρο του εφικτού, την αναγκαιότητα εκπροσωπήσεως στο [KRS] δικαστών προερχόμενων από δικαστήρια διαφόρων κατηγοριών και διαφόρων βαθμών δικαιοδοσίας.

3. Η κοινή θητεία των νέων μελών [του KRS], τα οποία εκλέγονται εκ των δικαστών, ξεκινά την επομένη της εκλογής τους. Τα μέλη [του KRS] των οποίων η θητεία λήγει ασκούν τα καθήκοντά τους έως την ημέρα ενάρξεως της κοινής θητείας των νέων μελών [του KRS].»

21 Βάσει του άρθρου 11bis, παράγραφος 2, του εν λόγω νόμου, ομάδες πολιτών οι οποίες αριθμούν τουλάχιστον δύο χιλιάδες πολίτες της Δημοκρατίας της Πολωνίας ή ομάδα τουλάχιστον είκοσι πέντε δικαστών ευρισκομένων σε ενεργό υπηρεσία μπορούν να προτείνουν υποψήφιο για τη θέση μέλους του KRS που εκλέγεται μεταξύ των δικαστών. Η διαδικασία διορισμού των μελών του KRS από τη Δίαιτα καθορίζεται στο άρθρο 11quinquies του ίδιου νόμου.

22 Το άρθρο 37, παράγραφος 1, του νόμου περί ΦΠΑ ορίζει τα ακόλουθα:

«Σε περίπτωση κατά την οποία πλείονες υποψήφιοι υπέβαλαν αίτηση για την κατάληψη θέσεως δικαστή, το [KRS] εξετάζει και αξιολογεί από κοινού όλες τις υποβληθείσες υποψηφιότητες. Στην περίπτωση αυτή, το [KRS] εκδίδει πόρισμα που περιέχει τις αποφάσεις του όσον αφορά την υποβολή προτάσεως διορισμού στη θέση δικαστή, ως προς όλους τους υποψηφίους.»

23 Κατά το άρθρο 43 του νόμου αυτού:

«1. Πόρισμα του [KRS] καθίσταται απρόσβλητο εφόσον δεν είναι δεκτικό εφέσεως.

2. Σε περίπτωση κατά την οποία το πόρισμα που διαλαμβάνεται στο άρθρο 37, παράγραφος 1, δεν προσβλήθηκε από άπαντες τους μετέχοντες στη διαδικασία καθίσταται απρόσβλητο κατά το μέρος που περιλαμβάνει την απόφαση περί μη υποβολής προτάσεως διορισμού στα καθήκοντα δικαστή των μετεχόντων που δεν άσκησαν προσφυγή, με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 44, παράγραφος 1ter.»

24 Κατά τον χρόνο υποβολής της αρχικής αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως, το άρθρο 44 του εν λόγω νόμου προέβλεπε τα εξής:

«1. Μετέχων στη διαδικασία δύναται να ασκήσει προσφυγή ενώπιον του [Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου)] λόγω του παράνομου χαρακτήρα του πορίσματος [του KRS], εκτός αν διαφορετικές διατάξεις ορίζουν άλλως. [...]

1bis. Στην περίπτωση ατομικών υποθέσεων που αφορούν διορισμό σε θέση δικαστή του [Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου)], μπορεί να ασκηθεί προσφυγή ενώπιον του [Naczelny Sąd Administracyjny (Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου)]. Στις υποθέσεις αυτές δεν μπορεί να ασκηθεί προσφυγή ενώπιον του [Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου)]. Η ασκηθείσα ενώπιον του [Naczelny Sąd Administracyjny (Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου)] προσφυγή δεν μπορεί να στηρίζεται σε λόγο με τον οποίο προβάλλεται μη προσήκουσα εκτίμηση του ζητήματος αν οι υποψήφιοι πληρούν τα κριτήρια που λαμβάνονται υπόψη κατά τη λήψη αποφάσεως όσον αφορά

την υποβολή προτάσεως διορισμού σε θέση δικαστή του [Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου)].

Iter. Σε περίπτωση κατά την οποία άπαντες οι μετέχοντες στη διαδικασία δεν προσέβαλαν το πόρισμα που διαλαμβάνεται στο άρθρο 37, παράγραφος 1, στο πλαίσιο των ατομικών υποθέσεων που αφορούν τον διορισμό σε θέση δικαστή του [Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου)], το πόρισμα αυτό καθίσταται απρόσβλητο, κατά το μέρος που περιέχει την απόφαση περί υποβολής προτάσεως διορισμού σε θέση δικαστή του [Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου)] και κατά το μέρος που περιέχει την απόφαση περί μη υποβολής προτάσεως διορισμού σε θέση δικαστή του ίδιου αυτού δικαστηρίου, όσον αφορά τους μετέχοντες στη διαδικασία οι οποίοι δεν άσκησαν προσφυγή.

[...]

4. Σε ατομικές υποθέσεις που αφορούν διορισμό σε θέση δικαστή του [Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου)], η εκ μέρους του [Naczelny Sąd Administracyjny (Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου)] ακύρωση του πορίσματος του [KRS] να μην υποβάλει πρόταση διορισμού σε θέση δικαστή του [Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου)] συνεπάγεται ότι γίνεται δεκτή η υποψηφιότητα του μετέχοντος στη διαδικασία πληρώσεως κενής θέσεως δικαστή στο [Sąd Najwyższy (Ανώτατο Δικαστήριο)] ο οποίος άσκησε προσφυγή, σε θέση για την οποία δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί η διαδικασία ενώπιον [του KRS] κατά τον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεως του [Naczelny Sąd Administracyjny (Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου)] ή, σε περίπτωση μη διεξαγωγής τέτοιας διαδικασίας, στην επόμενη κενή θέση δικαστή στο [Sąd Najwyższy (Ανώτατο Δικαστήριο)] η οποία έχει προκηρυχθεί.»

- 25 Η παράγραφος 1bis του άρθρου 44 του νόμου περί του KRS προστέθηκε στο άρθρο αυτό με τον νόμο της 8ης Δεκεμβρίου 2017 περί τροποποίησης του νόμου περί του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου και ορισμένων άλλων νόμων, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ στις 17 Ιανουαρίου 2018, οι δε παράγραφοι 1ter και 4 προστέθηκαν με τον νόμο της 20ής Ιουλίου 2018 περί τροποποίησης του νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων και ορισμένων άλλων νόμων, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ στις 27 Ιουλίου 2018. Πριν από τις τροποποιήσεις αυτές, οι προσφυγές που διαλαμβάνονται στην ως άνω παράγραφο 1bis ασκούσαν ενώπιον του [Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου)] σύμφωνα με την παράγραφο 1 του ίδιου άρθρου 44.
- 26 Με απόφαση της 25ης Μαρτίου 2019, το Trybunał Konstytucyjny (Συνταγματικό Δικαστήριο, Πολωνία) έκρινε ότι το άρθρο 44, παράγραφος 1bis, του νόμου περί του KRS δεν ήταν συμβατό με το άρθρο 184 του Συντάγματος, με το σκεπτικό, κατ' ουσίαν, ότι η αρμοδιότητα η οποία απονέμεται στο Naczelny Sąd Administracyjny (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο) βάσει της εν λόγω παραγράφου 1bis δεν δικαιολογούνταν ούτε από τη φύση των οικείων υποθέσεων ή από τα οργανωτικά χαρακτηριστικά του εν λόγω δικαστηρίου ούτε από τη διαδικασία που αυτό εφαρμόζει. Με την ως άνω απόφαση, το Trybunał Konstytucyjny (Συνταγματικό Δικαστήριο) επισήμανε επίσης ότι η εν λόγω κήρυξη αντισυνταγματικότητας «συνεπάγεται κατ' ανάγκην την περάτωση όλων των εκκρεμών δικαστικών διαδικασιών που βασίζονται στην καταργηθείσα διάταξη».
- 27 Εν συνεχεία, το άρθρο 44 του νόμου περί του KRS τροποποιήθηκε με τον ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz ustawy - Prawo o ustroju sądów administracyjnych (νόμο περί τροποποίησης του νόμου περί του Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου και του νόμου περί

οργανώσεως των διοικητικών δικαστηρίων), της 26ης Απριλίου 2019 (Dz. U του 2019, θέση 914) (στο εξής: νόμος της 26ης Απριλίου 2019), ο οποίος τέθηκε σε ισχύ στις 23 Μαΐου 2019. Η παράγραφος 1 του εν λόγω άρθρου 44 έχει ως εξής:

«Μετέχων στη διαδικασία δύναται να ασκήσει προσφυγή ενώπιον του [Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου)] λόγω του παράνομου χαρακτήρα του πορίσματος [του KRS], εκτός αν διαφορετικές διατάξεις ορίζουν άλλως. Δεν είναι δυνατή η άσκηση ενδίκου βοηθήματος στις ατομικές υποθέσεις που αφορούν τον διορισμό δικαστών στο [Sąd Najwyższy (Ανώτατο Δικαστήριο)].»

- 28 Επιπλέον, το άρθρο 3 του νόμου της 26ης Απριλίου 2019 προβλέπει ότι «καταργούνται αυτοδικαίως οι ένδικες διαδικασίες που έχουν ως αντικείμενο προσφυγές κατά πορισμάτων [του KRS], σε ατομικές υποθέσεις σχετικές με τον διορισμό δικαστών του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου), οι οποίες έχουν ασκηθεί, αλλά δεν έχουν εκδικασθεί πριν από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου».

Ο νέος νόμος περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου

- 29 Το άρθρο 30 του ustawa o Sądzie Najwyższym (νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου), της 23ης Νοεμβρίου 2002 (Dz. U. του 2002, θέση 240), καθόριζε το όριο της ηλικίας συνταξιοδοτήσεως των δικαστών του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου) στα 70 έτη.
- 30 Ο ustawa o Sądzie Najwyższym (νόμος περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου), της 8ης Δεκεμβρίου 2017 (Dz. U. του 2018, θέση 5, στο εξής: νέος νόμος περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου), τέθηκε σε ισχύ στις 3 Απριλίου 2018.
- 31 Όπως προκύπτει από τις διατάξεις των άρθρων 37 και 111 του νέου νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου, το όριο της ηλικίας συνταξιοδοτήσεως των δικαστών του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου) μειώθηκε στα 65 έτη, υπό την επιφύλαξη της δυνατότητας του Προέδρου της Δημοκρατίας να δώσει τη συγκατάθεσή του ώστε να εξακολουθήσουν οι ενδιαφερόμενοι να ασκούν τα καθήκοντά τους πέραν του ορίου αυτού ηλικίας.
- 32 Κατόπιν της εκδόσεως της διατάξεως του Δικαστηρίου της 17ης Δεκεμβρίου 2018, Επιτροπή κατά Πολωνίας (C-619/18 R, EU:C:2018:1021), ο ustawa o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym (νόμος περί τροποποιήσεως του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου), της 21ης Νοεμβρίου 2018 (Dz. U. του 2018, θέση 2507), κατήγγησε τον ως άνω μηχανισμό χορηγήσεως αδείας, περιόρισε την εφαρμογή του νέου ορίου ηλικίας συνταξιοδοτήσεως το οποίο είχε ορισθεί στα 65 έτη αποκλειστικώς στην περίπτωση των δικαστών που διορίσθηκαν στο Sąd Najwyższy (Ανώτατο Δικαστήριο) κατόπιν της 1ης Ιανουαρίου 2019 και κατέστησε δυνατή την επανένταξη, στο δικαστήριο αυτό, των δικαστών οι οποίοι είχαν διορισθεί πριν από την εν λόγω ημερομηνία και οι οποίοι συνταξιοδοτήθηκαν βάσει των διατάξεων που μνημονεύθηκαν στην προηγούμενη σκέψη.

Η διαφορά της κύριας δίκης και η αρχική αίτηση προδικαστικής αποφάσεως

- 33 Με πορίσματα της 24ης και της 28ης Αυγούστου 2018, το KRS αποφάσισε να μην υποβάλει στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας προτάσεις διορισμού των Α.Β. και C.D. για την πλήρωση θέσεων δικαστή στο ποινικό τμήμα του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου), και του E.F., του G.H. και του I.J., για την πλήρωση επτά θέσεων δικαστών στο πολιτικό τμήμα του δικαστηρίου αυτού. Τα εν λόγω πορίσματα περιείχαν επίσης προτάσεις διορισμού άλλων υποψηφίων στις συγκεκριμένες θέσεις.

- 34 Οι Α.Β, C.D, E.F., G.H. και I.J. άσκησαν προσφυγές κατά των ως άνω πορισμάτων ενώπιον του Naczelny Sąd Administracyjny (Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου) και ζήτησαν, ως συντηρητικό μέτρο, την αναστολή τους. Με αποφάσεις της 25ης και της 27ης Σεπτεμβρίου 2018 και της 8ης Οκτωβρίου 2018, το εν λόγω δικαστήριο διέταξε την αναστολή εκτελέσεως των πορισμάτων αυτών.
- 35 Στην απόφασή του περί παραπομπής, το Naczelny Sąd Administracyjny (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο) επισημαίνει, κατ' αρχάς, ότι, αντιθέτως προς τις προϊσχύσασες διατάξεις, το άρθρο 44 παράγραφος 1ter, του νόμου περί του KRS προβλέπει ότι, στις ατομικές υποθέσεις που αφορούν διορισμό σε θέση δικαστή στο Sąd Najwyższy (Ανώτατο Δικαστήριο), εφόσον το πόρισμα που διαλαμβάνεται στο άρθρο 37, παράγραφος 1, του νόμου αυτού δεν έχει προσβληθεί από άπαντες τους μετέχοντες στη διαδικασία, καθίσταται απρόσβλητο κατά το μέρος που περιλαμβάνει την απόφαση περί υποβολής προτάσεως διορισμού όσον αφορά τους μετέχοντες στη διαδικασία οι οποίοι δεν άσκησαν προσφυγή. Ωστόσο, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει, συναφώς, ότι μεταξύ των μετεχόντων αυτών καταλέγονται εκείνοι των οποίων προτάθηκε ο διορισμός και οι οποίοι, ως εκ τούτου, δεν έχουν κανένα έννομο συμφέρον να ασκήσουν προσφυγή κατά του πορίσματος, οπότε το μέρος της εν λόγω αποφάσεως με το οποίο προτείνονται υποψήφιοι προς διορισμό θα καθίσταται στην πράξη πάντοτε απρόσβλητο.
- 36 Εν συνεχεία, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι το άρθρο 44, παράγραφος 1bis, του νόμου περί του KRS καθορίζει τη δικαιοδοτική λειτουργία που καλείται να ασκήσει όσον αφορά τα πορίσματα αυτά με ιδιαίτερος γενικούς όρους και χωρίς να θέτει σαφή κριτήρια εκτιμήσεως.
- 37 Τέλος, το εν λόγω δικαστήριο επισημαίνει ότι από το άρθρο 44, παράγραφος 4, του νόμου περί του KRS προκύπτει ότι, σε περίπτωση ακυρώσεως μέρους πορίσματος του KRS που αφορά τη μη υποβολή προτάσεως διορισμού υποψηφίου σε θέση δικαστή του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου), η ενδεχόμενη αποδοχή της υποψηφιότητας του ενδιαφερομένου για μια τέτοια θέση είναι δυνατή μόνον εφόσον, κατά τον χρόνο της ακυρώσεως, εκκρεμεί ακόμη διαδικασία ενώπιον του KRS, άλλως η εν λόγω επιλογή υποψηφιότητας θα ισχύει μόνον για την πλήρωση των επόμενων κενών θέσεων δικαστή στο συγκεκριμένο δικαστήριο. Ως εκ τούτου, αποκλείεται στην πράξη κάθε δυνατότητα επανεξετάσεως της υποψηφιότητας όσον αφορά την κενή θέση για την οποία υπέβαλε υποψηφιότητα ο ενδιαφερόμενος και καταλήψεως της θέσεως αυτής κατόπιν της εκδικάσεως της προσφυγής του ενδιαφερομένου.
- 38 Υπό τις συνθήκες αυτές, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η προσφυγή που δύνανται επομένως να ασκήσουν οι υποψήφιοι των οποίων δεν προτάθηκε ο διορισμός σε θέση δικαστή του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου) από το KRS στερείται παντελώς αποτελεσματικότητας. Κατά το αιτούν δικαστήριο, για να είναι αποτελεσματική μια τέτοια προσφυγή, πρέπει, συγκεκριμένα, πρώτον, η προσφυγή που ασκεί ο υποψήφιος αυτός να έχει ως αποτέλεσμα την αναστολή της ισχύος του πορίσματος του KRS, ούτως ώστε αυτό να μην μπορεί να καταστεί απρόσβλητο και να υποβληθεί στην κρίση του Προέδρου της Δημοκρατίας για τον διορισμό των προτεινομένων υποψηφίων ενόσω το Naczelny Sąd Administracyjny (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο) δεν έχει αποφανθεί επί της συγκεκριμένης προσφυγής. Δεύτερον, αν γίνει δεκτή η προσφυγή αυτή, το KRS πρέπει να υποχρεούται να επανεξετάσει την υποψηφιότητα του προσφεύγοντος για την ενδεχόμενη πλήρωση της οικείας θέσεως.
- 39 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, το αιτούν δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες ως προς τον σύμφωνο με το δίκαιο της Ένωσης χαρακτήρα των εθνικών κανόνων που μνημονεύθηκαν στις σκέψεις 35 έως 37 της παρούσας αποφάσεως. Εκτιμά συναφώς ότι από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι απόκειται στα κράτη μέλη, βάσει της αρχής της καλόπιστης

συνεργασίας, κατά το άρθρο 4, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, ΣΕΕ, να διασφαλίζουν την εφαρμογή και την τήρηση του δικαίου της Ένωσης και, ως εκ τούτου, όπως προβλέπει το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, να προβλέπουν τα ένδικα βοηθήματα και μέσα που είναι αναγκαία για να διασφαλίζεται ο σεβασμός του δικαιώματος των ιδιωτών σε αποτελεσματική δικαστική προστασία στους τομείς που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης. Η προστασία αυτή αποτελεί ουσιώδες χαρακτηριστικό του κράτους δικαίου κατά το άρθρο 2 ΣΕΕ και πρέπει να διασφαλίζεται τηρουμένων των προϋποθέσεων που απορρέουν από το άρθρο 47 του Χάρτη και το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78.

- 40 Κατά το αιτούν δικαστήριο, ο σκοπός του άρθρου 44, παράγραφοι 1ter και 4, του νόμου περί του KRS πρέπει, όσον αφορά το απρόσβλητο των πορισμάτων του KRS με τα οποία προτείνεται διορισμός σε θέση δικαστή του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου), να εκτιμάται λαμβανομένου υπόψη και του νέου νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου, του οποίου τα άρθρα 37 και 111 μείωσαν το όριο της ηλικίας συνταξιοδότησεως των δικαστών που υπηρετούν στο Sąd Najwyższy (Ανώτατο Δικαστήριο) στα 65 έτη, εξαρτώντας ταυτόχρονα τη δυνατότητα να εξακολουθήσουν να ασκούνται τα δικαστικά καθήκοντα αυτά πέραν του 65ου έτους από τη χορήγηση αδειάς εκ μέρους του Προέδρου της Δημοκρατίας.
- 41 Επιπλέον, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι οι εθνικοί κανόνες που έχουν εφαρμογή στην περίπτωση των ενδίκων βοηθημάτων κατά των πορισμάτων του KRS με τα οποία προτείνονται διορισμοί σε θέσεις δικαστών εκτός εκείνων του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου) δεν τροποποιήθηκαν και δεν προβλέπουν τους περιορισμούς που μνημονεύθηκαν στις σκέψεις 35 έως 37 της παρούσας αποφάσεως. Επομένως, μεταξύ των υποψηφίων για διορισμό σε θέση δικαστή στο εν λόγω δικαστήριο και των υποψηφίων για διορισμό σε θέση δικαστή άλλου δικαστηρίου υφίσταται διαφοροποίηση όσον αφορά την πρόσβαση στον δικαστικό έλεγχο των πορισμάτων του KRS με τα οποία δεν προτείνεται από το όργανο αυτό ο διορισμός των συγκεκριμένων υποψηφίων. Μια τέτοια διαφοροποίηση μπορεί, εφόσον δεν δικαιολογείται από κάποιον σκοπό γενικού συμφέροντος, να προσβάλλει το δικαίωμα ισότιμης προσβάσεως σε θέσεις δημοσίων λειτουργών και το δικαίωμα προσφυγής που αποσκοπεί στη διασφάλιση του δικαιώματος αυτού, τα οποία κατοχυρώνονται με τα άρθρα 45 και 60 του Συντάγματος.
- 42 Επιπλέον, η ως άνω διαφοροποίηση δεν δύναται κατά μείζονα λόγο να δικαιολογηθεί, λόγω της καίριας θέσης του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου), το οποίο ασκεί νομολογιακή εποπτεία επί του συνόλου των κατωτέρων δικαστηρίων, με αποτέλεσμα η διεξαγωγή της διαδικασίας επιλογής δικαστών που θα τοποθετηθούν στο δικαστήριο αυτό να απαιτεί μετ' επιτάσεως πραγματικό και αυστηρό έλεγχο εκ μέρους του αρμοδίου δικαστηρίου.
- 43 Συναφώς, η ανωτέρω επισημανθείσα έλλειψη αποτελεσματικότητας του δικαστικού ελέγχου όσον αφορά τη διαδικασία διορισμού σε θέσεις δικαστών του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου) προκαλεί επιπλέον ανησυχίες, λαμβανομένης υπόψη της νέας συνθέσεως του KRS. Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από το άρθρο 9bis του νόμου περί του KRS, οι δεκαπέντε εκπρόσωποι της δικαστικής εξουσίας που μετέχουν στο συγκεκριμένο όργανο δεν επιλέγονται πλέον από τους συναδέλφους τους, όπως συνέβαινε προηγουμένως, αλλά από τη Δίαιτα, μεταξύ των υποψηφίων που προτάθηκαν από ομάδα αποτελούμενη από τουλάχιστον 2 000 Πολωνούς πολίτες ή από ομάδα 25 δικαστών, στοιχείο που ενέχει κίνδυνο εξαρτήσεως των μελών του KRS από τις πολιτικές δυνάμεις που εκπροσωπούνται στο κοινοβούλιο. Επιπλέον, όσον αφορά την προσφάτως συγκροτηθείσα κατά τον ως άνω τρόπο σύνθεση του KRS, υφίστανται αμφιβολίες, ελλείψει οποιασδήποτε διαφάνειας σχετικώς, ως προς το αν πράγματι τηρήθηκαν οι προμνημονευθείσες προϋποθέσεις για την υποβολή υποψηφιοτήτων για θέση μέλους του KRS.

- 44 Τέλος, προβληματισμό προκαλεί και το γεγονός ότι το KRS αποτελείται, όσον αφορά τα δεκαπέντε μέλη που εκπροσωπούν τη δικαστική εξουσία, από δεκατέσσερις εκπροσώπους των δικαστών των τακτικών δικαστηρίων και από έναν εκπρόσωπο των δικαστών των διοικητικών δικαστηρίων, αποκλεισμένου οιοδήποτε εκπροσώπου των δικαστών του Sąd Najwyższy (Ανώτατου Δικαστηρίου), αντιθέτως προς ό,τι προβλέπει το άρθρο 187, σημείο 2, του Συντάγματος. Το αυτό ισχύει και για το ότι, μεταξύ των δεκατεσσάρων αυτών δικαστών εκ των τακτικών δικαστηρίων, καταλέγονται πρόεδροι και αντιπρόεδροι των εν λόγω δικαστηρίων οι οποίοι διορίζονται από την εκτελεστική εξουσία στη θέση προσώπων που έχουν παυθεί από αυτή, στοιχείο που συνεπάγεται ενδεχομένως ότι η επιρροή της συγκεκριμένης εξουσίας στο KRS έχει αυξηθεί.
- 45 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Naczelny Sąd Administracyjny (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) Έχουν το άρθρο 2 σε συνδυασμό με το άρθρο 4, παράγραφος 3, τρίτο εδάφιο, το άρθρο 6, παράγραφος 1, και το άρθρο 19, παράγραφος 1, ΣΕΕ σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη, και το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78/ΕΚ, καθώς και το άρθρο 267, τρίτο εδάφιο, ΣΛΕΕ την έννοια ότι υφίσταται παραβίαση της αρχής του κράτους δικαίου και προσβολή του δικαιώματος αποτελεσματικής προσφυγής και αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, όταν ο εθνικός νομοθέτης κατοχυρώνει μεν το δικαίωμα ασκήσεως ένδικης προσφυγής σε ατομικές υποθέσεις που αφορούν την άσκηση του δικαστικού λειτουργήματος στο αποφαινόμενο σε τελευταίο βαθμό δικαστήριο [Sąd Najwyższy (Ανώτατο Δικαστήριο)] ενός κράτους μέλους, αλλά ορίζει ότι η απόφαση που λαμβάνεται στο πλαίσιο διαδικασίας επιλογής, πριν από την υποβολή συστάσεως για τον διορισμό δικαστικού λειτουργού στο ως άνω δικαστήριο, καθίσταται απρόσβλητη και αναπτύσσει άμεση ισχύ σε περίπτωση μη ασκήσεως προσφυγής, κατά της αποφάσεως που έχει ως αντικείμενο τη συνολική εξέταση και αξιολόγηση όλων των υποψηφίων για το Sąd Najwyższy (Ανώτατο Δικαστήριο), από όλους τους συμμετέχοντες στη διαδικασία επιλογής, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγεται και υποψήφιος ο οποίος δεν έχει συμφέρον να προσβάλει την απόφαση αυτή, και συγκεκριμένα ο υποψήφιος που προτείνεται με τη σύσταση για διορισμό στην εν λόγω θέση, με αποτέλεσμα:
- το ένδικο βοήθημα να χάνει την αποτελεσματικότητά του και το αρμόδιο δικαστήριο να μην έχει τη δυνατότητα να προβεί σε αποτελεσματικό έλεγχο του τρόπου διεξαγωγής της ως άνω διαδικασίας επιλογής, και
 - σε περίπτωση κατά την οποία στη διαδικασία αυτή υπάγονται και οι θέσεις δικαστών στο Sąd Najwyższy (Ανώτατο Δικαστήριο) που έως τώρα κατείχαν δικαστές για τους οποίους ισχύει νέα κατώτερη ηλικία συνταξιοδοτήσεως, χωρίς να παρέχεται μόνο στους εν λόγω ενδιαφερόμενους δικαστές η δυνατότητα να αποφασίσουν αν θα κάνουν χρήση του κατώτερου ορίου συνταξιοδοτήσεως, στο πλαίσιο της αρχής της ισοβιότητας των δικαστών –αν διαπιστωθεί ότι με τον τρόπο αυτό θίγεται η εν λόγω αρχή– τούτο να επηρεάζει επίσης την έκταση και το αποτέλεσμα του δικαστικού ελέγχου της ως άνω διαδικασίας επιλογής;

- 2) Έχουν το άρθρο 2 σε συνδυασμό με το άρθρο 4, παράγραφος 3, τρίτο εδάφιο, και το άρθρο 6, παράγραφος 1, ΣΕΕ σε συνδυασμό με το άρθρο 15, παράγραφος 1, και το άρθρο 20 σε συνδυασμό με το άρθρο 21, παράγραφος 1, και το άρθρο 52, παράγραφος 1, του Χάρτη, καθώς και το άρθρο 2, παράγραφος 1 και παράγραφος 2, στοιχείο α', και το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 2000/78 [...], και το άρθρο 267, τρίτο εδάφιο, ΣΛΕΕ την έννοια:
- ότι υφίσταται παραβίαση της αρχής του κράτους δικαίου καθώς και της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως και της επί ίσοις όροις και άνευ διακρίσεων προσβάσεως σε δημόσια θέση, και συγκεκριμένα στη θέση του δικαστικού λειτουργού στο [Sąd Najwyższy (Ανώτατο Δικαστήριο)], όταν, σε ατομικές υποθέσεις που αφορούν την άσκηση του δικαστικού λειτουργήματος στο εν λόγω δικαστήριο, παρέχεται μεν το δικαίωμα ασκήσεως προσφυγής ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου αλλά, λόγω των περιγραφόμενων στο πρώτο ερώτημα ρυθμίσεων που αφορούν το απρόσβλητο των αποφάσεων, ο διορισμός σε κενή θέση δικαστικού λειτουργού στο [Sąd Najwyższy (Ανώτατο Δικαστήριο)] είναι δυνατός χωρίς τον έλεγχο από το αρμόδιο δικαστήριο της προαναφερθείσας διαδικασίας επιλογής –εφόσον έχει ζητηθεί τέτοιος έλεγχος– και συγχρόνως η έλλειψη του συγκεκριμένου δικαστικού ελέγχου, προσβάλλοντας το δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής, προσβάλλει και το δικαίωμα της επί ίσοις όροις προσβάσεως σε δημόσια θέση, κάτι το οποίο αντίκειται στο δημόσιο συμφέρον,
 - και ότι παραβιάζεται η αρχή της θεσμικής ισορροπίας, σε περίπτωση κατά την οποία το όργανο του κράτους μέλους που πρέπει να μεριμνά για την ανεξαρτησία των δικαστηρίων και των δικαστών (το KRS), ενώπιον του οποίου διεξάγεται η διαδικασία που αφορά την άσκηση του δικαστικού λειτουργήματος στο [Sąd Najwyższy (Ανώτατο Δικαστήριο)], συγκροτείται κατά τρόπο ώστε οι εκπρόσωποι της δικαστικής εξουσίας στο εν λόγω όργανο να εκλέγονται από τη νομοθετική εξουσία;»

Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου και η συμπληρωματική αίτηση προδικαστικής αποφάσεως

Το αίτημα υπαγωγής στην ταχεία διαδικασία και το ευεργέτημα της κατά προτεραιότητα εκδικάσεως

- 46 Με την απόφασή του περί παραπομπής, το Naczelny Sąd Administracyjny (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο) ζήτησε την υπαγωγή της υπό κρίση αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως στην ταχεία διαδικασία του άρθρου 105 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου. Προς στήριξη του αιτήματός του, το εν λόγω δικαστήριο υποστήριξε ότι η υπαγωγή στην ταχεία διαδικασία δικαιολογείται από τη σημασία και τη φύση των διαφορών των κύριων δικών και των αποφάσεων που καλείται να εκδώσει στο πλαίσιο των διαφορών αυτών.
- 47 Το άρθρο 105, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας προβλέπει ότι, κατόπιν αιτήματος του αιτούντος δικαστηρίου ή, σε εξαιρετική περίπτωση, αυτεπαγγέλτως, ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου μπορεί να αποφασίσει, αφού ακούσει τον εισηγητή δικαστή και τον γενικό εισαγγελέα, την υπαγωγή της προδικαστικής παραπομπής σε ταχεία διαδικασία όταν η φύση της υποθέσεως απαιτεί να αποφανθεί το Δικαστήριο το συντομότερο δυνατόν.

- 48 Υπενθυμίζεται, συναφώς, ότι η εν λόγω ταχεία διαδικασία αποτελεί δικονομικό μέσο για την αντιμετώπιση εξαιρετικά επείγουσας περιπτώσεως (διατάξεις του Προέδρου του Δικαστηρίου της 1ης Οκτωβρίου 2018, Μ. Α. κ.λπ., C-661/17, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2017:1024, σκέψη 17 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, και της 20ής Δεκεμβρίου 2017, Miasto Łowicz και Prokuratura Okręgowa w Płocku, C-558/18 και C-563/18, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2018:923, σκέψη 18).
- 49 Εξάλλου, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει επίσης ότι η ταχεία διαδικασία μπορεί να μην εφαρμόζεται όταν ο ευαίσθητος και σύνθετος χαρακτήρας των νομικών ζητημάτων που εγείρει μια υπόθεση συμβιβάζεται δυσχερώς με την εφαρμογή της διαδικασίας αυτής, ιδίως όταν δεν κρίνεται σκόπιμη η σύντμηση της έγγραφης διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου (διάταξη της 8ης Απριλίου 2020, Επιτροπή κατά Πολωνίας, C-791/19 R, EU:C:2020:277, σκέψη 102 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 50 Εν προκειμένω, στις 31 Ιανουαρίου 2019, ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου, αφού άκουσε τον εισηγητή δικαστή και τον γενικό εισαγγελέα, αποφάσισε ότι δεν συνέτρεχε λόγος να γίνει δεκτό το αίτημα υπαγωγής της υποθέσεως στην ταχεία διαδικασία, καθόσον η απόφαση περί παραπομπής δεν περιείχε επαρκή στοιχεία καταδεικνύοντα την ύπαρξη εξαιρετικών περιστάσεων δυνάμενων να δικαιολογήσουν την ταχεία εκδίκαση της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως. Πράγματι, από τα διαλαμβανόμενα στην απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι οι διαφορές των κύριων δικών αφορούν προσφυγές ασκηθείσες από υποψηφίους για διορισμό σε θέση δικαστή του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου) κατά πορισμάτων του KRS με τα οποία δεν προτείνεται ο διορισμός τους και ότι, επιπλέον, το αιτούν δικαστήριο διέταξε την αναστολή εκτελέσεως των εν λόγω πορισμάτων.
- 51 Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν προέκυψε, βάσει των στοιχείων και των εξηγήσεων που παρέσχε ως άνω το αιτούν δικαστήριο, το οποίο, όπως προκύπτει από τη σκέψη 46 της παρούσας αποφάσεως, απλώς μνημόνευσε, άνευ περαιτέρω διευκρινίσεων, τη σημασία και τη φύση των διαφορών των κύριων δικών, ότι η υπό κρίση υπόθεση, η οποία εγείρει, εξάλλου, ιδιαίτερος ευαίσθητα και σύνθετα ζητήματα, θα είχε επείγοντα χαρακτήρα σε τέτοιο βαθμό ώστε να δικαιολογείται η κατ' εξαίρεση παρέκκλιση από τους συνήθως εφαρμοστέους δικονομικούς κανόνες επί προδικαστικών παραπομπών.
- 52 Απαντώντας σε αίτηση παροχής συμπληρωματικών πληροφοριών την οποία απηύθυνε το Δικαστήριο στο αιτούν δικαστήριο, το δεύτερο διευκρίνισε, με έγγραφο της 14ης Φεβρουαρίου 2019, ότι, μολονότι είχε διαταχθεί η αναστολή εκτελέσεως των επίμαχων στην κύρια δίκη πορισμάτων, εντούτοις, στις 10 Οκτωβρίου 2018, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας διόρισε, σε θέσεις δικαστών του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου), οκτώ νέους δικαστές οι οποίοι είχαν προταθεί από το KRS με τα πορίσματα αυτά. Ωστόσο, οι οκτώ νέοι δικαστές αυτοί δεν τοποθετήθηκαν τελικώς στους δικαστικούς σχηματισμούς των οικείων τμημάτων του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου), δεδομένου ότι οι πρόεδροι των τμημάτων αυτών, λαμβανομένων υπόψη των αμφιβολιών ως προς τη νομιμότητα του διορισμού των ενδιαφερομένων και για λόγους ασφάλειας δικαίου, ανέστειλαν την τοποθέτησή τους εν αναμονή των αποφάσεων που θα εκδώσει το αιτούν δικαστήριο στις διαφορές των κύριων δικών.
- 53 Λαμβανομένων υπόψη των ως άνω διευκρινίσεων, ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου αποφάσισε, στις 26 Φεβρουαρίου 2019, την εκδίκαση της υπό κρίση υποθέσεως κατά προτεραιότητα, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 53, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου.

Η συμπληρωματική αίτηση προδικαστικής αποφάσεως και η επανάληψη της έγγραφης διαδικασίας

- 54 Μετά την περάτωση της έγγραφης διαδικασίας, το αιτούν δικαστήριο εξέδωσε, στις 26 Ιουνίου 2019, απόφαση με την οποία ανέστειλε τη διαδικασία επί του αιτήματος καταργήσεως της δίκης που υπέβαλε ενώπιόν του ο Prokurator Generalny (εθνικός Γενικός Εισαγγελέας), το οποίο στηριζόταν, αφενός, στην απόφαση του Trybunał Konstytucyjny (Συνταγματικό Δικαστήριο) της 25ης Μαρτίου 2019, η οποία μνημονεύθηκε στη σκέψη 26 της παρούσας αποφάσεως, και, αφετέρου, στο άρθρο 3 του νόμου της 26ης Απριλίου 2019, το οποίο παρατέθηκε στη σκέψη 28 της παρούσας αποφάσεως.
- 55 Όσον αφορά την κήρυξη του άρθρου 44, παράγραφος 1bis, του νόμου περί του KRS ως αντισυνταγματικού, η οποία περιλαμβάνεται στην απόφαση του Trybunał Konstytucyjny (Συνταγματικό Δικαστήριο) της 25ης Μαρτίου 2019, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά, αφενός, ότι η κήρυξη της αντισυνταγματικότητας παράγει αποτελέσματα μόνο για το μέλλον και δεν μπορεί να θίξει το δικαίωμα ένδικης προσφυγής το οποίο ιδιώτες άσκησαν, όπως στις διαφορές των κύριων δικών, πριν από την εν λόγω κήρυξη και σχετικά με πραγματικά περιστατικά προγενέστερα αυτής. Αφετέρου, από τη συγκεκριμένη απόφαση προκύπτει ρητώς ότι το Trybunał Konstytucyjny (Συνταγματικό Δικαστήριο) δεν αμφισβητεί την ίδια την αναγκαιότητα μιας τέτοιας ένδικης προσφυγής, η οποία, όμως αντιθέτως, απορρέει από το Σύνταγμα και την ίδια τη νομολογία του εν λόγω δικαστηρίου, αλλά αποκλειστικώς τον καθορισμό του δικαστηρίου που είναι αρμόδιο να επιληφθεί της εν λόγω προσφυγής. Επομένως, από την ως άνω απόφαση προκύπτει ότι, στη συγκεκριμένη περίπτωση, άλλο δικαστήριο πλην του αιτούντος θα έπρεπε τουλάχιστον να εξακολουθεί να είναι αρμόδιο εν προκειμένω.
- 56 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι η νέα δυσχέρεια την οποία αντιμετωπίζει πλέον οφείλεται, επομένως, κυρίως στον νόμο της 26ης Απριλίου 2019, βάσει του οποίου, αφενός, αποφασίσθηκε η αυτοδίκαιη κατάργηση της δίκης σε διαφορές όπως αυτές των κύριων δικών και, αφετέρου, στις ατομικές υποθέσεις που αφορούν τον διορισμό σε θέση δικαστή του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου), αποκλείσθηκε κάθε δυνατότητα προσφυγής στο μέλλον, αντί η εξέτασή τους να ανατεθεί σε άλλο δικαστήριο.
- 57 Κατά το αιτούν δικαστήριο, οι διατάξεις του δικαίου της Ένωσης που διαλαμβάνονται στα δύο ερωτήματα τα οποία υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο με την αρχική του αίτηση προδικαστικής αποφάσεως και η αναγκαιότητα που απορρέει από τις διατάξεις αυτές, αφενός, να διασφαλισθεί, τηρουμένου του κράτους δικαίου, η ύπαρξη του δικαιώματος πραγματικής προσφυγής και, αφετέρου, να μην εξουδετερωθεί η προδικαστική συνεργασία που εισήχθη με την αίτηση αυτή, αντιτίθενται ενδεχομένως στις ως άνω εθνικές νομοθετικές διατάξεις οι οποίες επιδεινώνουν την έλλειψη συμβατότητας του εθνικού δικαίου με τις εν λόγω διατάξεις του δικαίου της Ένωσης.
- 58 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Naczelny Sąd Administracyjny (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο), με απόφαση της 26ης Ιουνίου 2019, αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο συμπληρωματικό προδικαστικό ερώτημα (στο εξής: τρίτο ερώτημα), το οποίο έχει ως εξής:

«Έχουν το άρθρο 2 ΣΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 4, παράγραφος 3, τρίτο εδάφιο, το άρθρο 6, παράγραφος 1, και το άρθρο 19, παράγραφος 1, ΣΕΕ, [σε συνδυασμό με] το άρθρο 47 του Χάρτη, το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78 και το άρθρο 267, τρίτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, την έννοια ότι υφίσταται παραβίαση της αρχής του κράτους δικαίου και προσβολή του δικαιώματος πρόσβασης στη δικαιοσύνη και αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, όταν ο εθνικός

νομοθέτης απαλείφει από την έννομη τάξη τις κρίσιμες διατάξεις σχετικά με την αρμοδιότητα του [Naczelny Sąd Administracyjny (Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου)] και σχετικά με το δικαίωμα άσκησης προσφυγής, ενώπιον του δικαστηρίου αυτού, κατά των αποφάσεων του [KRS], και καθιερώνει επίσης μια λύση στο πλαίσιο της οποίας καταργούνται αυτοδικαίως οι ένδικες διαδικασίες στις υποθέσεις που έχουν ως αντικείμενο τις προσφυγές αυτές, οι οποίες έχουν κινηθεί αλλά δεν έχουν περατωθεί πριν από την ημερομηνία θέσπισης των τροποποιήσεων (παρεκκλίσεων), με αποτέλεσμα:

- να επέρχεται προσβολή του δικαιώματος πρόσβασης στη δικαιοσύνη, καθόσον αυτό αφορά τον έλεγχο των αποφάσεων του [KRS] και την εξέταση της νομότυπης διεξαγωγής της διαδικασίας επιλογής στο πλαίσιο της οποίας εκδόθηκαν οι αποφάσεις αυτές, και
 - σε περίπτωση που το αρχικώς αρμόδιο να εκδικάσει τις εν λόγω υποθέσεις εθνικό δικαστήριο έχει υποβάλει στο Δικαστήριο προδικαστικά ερωτήματα μετά την επιτυχή έναρξη της διαδικασίας ελέγχου των αποφάσεων του [KRS], να επέρχεται προσβολή του δικαιώματος πρόσβασης στη δικαιοσύνη επίσης καθόσον, στην ατομική υπόθεση που εκκρεμεί ενώπιον του δικαστηρίου που ήταν (αρχικώς) αρμόδιο να την εκδικάσει και να την κρίνει, το δικαστήριο αυτό στερείται, για τον ανωτέρω λόγο, τόσο τη δυνατότητα να κινήσει επιτυχώς διαδικασία προδικαστικής απόφασης ενώπιον του Δικαστηρίου όσο και το δικαίωμα να αναμείνει την έκδοση απόφασης από το Δικαστήριο, με αποτέλεσμα να παραβιάζεται η αρχή της καλόπιστης συνεργασίας;»
- 59 Η συμπληρωματική αυτή αίτηση προδικαστικής απόφασης κοινοποιήθηκε στα ενδιαφερόμενα μέρη, η δε έγγραφη διαδικασία επαναλήφθηκε, προκειμένου να δοθεί σε αυτά η δυνατότητα να διατυπώσουν τις παρατηρήσεις τους επί του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος.

Οι αιτήσεις επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας

- 60 Κατόπιν της κοινοποίησης της ημερομηνίας εκδόσεως της παρούσας απόφασης στο αιτούν δικαστήριο και στα ενδιαφερόμενα μέρη, ο εθνικός Γενικός Εισαγγελέας και η Πολωνική Κυβέρνηση ζήτησαν την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας, με δικόγραφο που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 4 και στις 15 Φεβρουαρίου 2021, αντιστοίχως.
- 61 Προς στήριξη του αιτήματός του, ο εθνικός Γενικός Εισαγγελέας επισημαίνει, κατ' ουσίαν, ότι διαφωνεί με ορισμένες εκτιμήσεις όσον αφορά την αναγκαιότητα δικαστικού ελέγχου των διαδικασιών διορισμού των δικαστών οι οποίες περιέχονται στις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα του Δικαστηρίου και τις οποίες ο εθνικός Γενικός Εισαγγελέας θεωρεί αμφιλεγόμενες, ανακριβείς και ενέχουσες αντιφάσεις, καθώς και, επιπλέον, βασιζόμενες σε κρίσεις οι οποίες δεν συζητήθηκαν επαρκώς κατ' αντιμωλία μεταξύ των ενδιαφερομένων. Κατά τον εθνικό Γενικό Εισαγγελέα, η ανάλυση που περιέχεται στις εν λόγω προτάσεις διαφοροποιείται, εξάλλου, σε ορισμένα σημεία, από εκείνη των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα G. Hogan στην υπόθεση *Repubblika* (C-896/19, EU:C:2020:1055). Τέλος, ο γενικός εισαγγελέας του Δικαστηρίου μνημόνευσε την απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, της 1ης Δεκεμβρίου 2020, *Guðmundur Andri Ástráðsson κατά Ισλανδίας* (CE:ECHR:2020:1201JUD002637418). Κατά τον εθνικό Γενικό Εισαγγελέα, όμως, πρόκειται για νέο πραγματικό περιστατικό το οποίο δεν συζητήθηκε κατ' αντιμωλίαν μεταξύ των ενδιαφερομένων.

- 62 Στην αίτησή της, η Πολωνική Κυβέρνηση επισημαίνει ότι και αυτή διαφωνεί με τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα του Δικαστηρίου, στις οποίες προκρίνεται υπέρμετρα ευρεία ερμηνεία του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, η οποία διαφοροποιείται, εξάλλου, από την ερμηνεία η οποία προκρίνεται στις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα G. Hogan στην υπόθεση *Repubblika* (C-896/19, EU:C:2020:1055) και στη διάταξη της Αντιπροέδρου του Δικαστηρίου της 10ης Σεπτεμβρίου 2020, Συμβούλιο κατά *Sharpston* [C-424/20 P(R), μη δημοσιευθείσα, EU:C:2020:705]. Κατά την Πολωνική Κυβέρνηση, τυχόν επανάληψη της προφορικής διαδικασίας θα παρείχε επίσης στους ενδιαφερομένους της δυνατότητα να διατυπώσουν τις απόψεις τους ως προς τις ενδεχόμενες συνέπειες της αποφάσεως του ΕΔΔΑ της 1ης Δεκεμβρίου 2020, *Guðmundur Andri Ástráðsson κατά Ισλανδίας* (CE:ECHR:2020:1201JUD002637418).
- 63 Υπενθυμίζεται συναφώς, αφενός, ότι ο Οργανισμός του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ο Κανονισμός Διαδικασίας δεν προβλέπουν δυνατότητα των κατά το άρθρο 23 του Οργανισμού αυτού ενδιαφερομένων να διατυπώνουν παρατηρήσεις σε απάντηση των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα (απόφαση της 6ης Μαρτίου 2018, *Achmea*, C-284/16, EU:C:2018:158, σκέψη 26 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 64 Αφετέρου, δυνάμει του άρθρου 252, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, ο γενικός εισαγγελέας διατυπώνει δημόσια, με πλήρη αμεροληψία και ανεξαρτησία, αιτιολογημένες προτάσεις επί των υποθέσεων οι οποίες, σύμφωνα με τον Οργανισμό του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, απαιτούν την παρέμβασή του. Το Δικαστήριο δεν δεσμεύεται ούτε από τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα ούτε από την αιτιολογία βάσει της οποίας αυτός καταλήγει στις εν λόγω προτάσεις. Κατά συνέπεια, η διαφωνία οποιουδήποτε ενδιαφερομένου με τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα, όποια και αν είναι τα ζητήματα που εξετάζει ο γενικός εισαγγελέας με τις προτάσεις του αυτές, δεν μπορεί να συνιστά, αυτή καθαυτήν, λόγο που δικαιολογεί την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας (απόφαση της 6ης Μαρτίου 2018, *Achmea*, C-284/16, EU:C:2018:158, σκέψη 27 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 65 Πάντως, το Δικαστήριο μπορεί ανά πάσα στιγμή, αφού ακούσει τον γενικό εισαγγελέα, να διατάξει την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας, σύμφωνα με το άρθρο 83 του Κανονισμού του Διαδικασίας, ιδίως αν κρίνει ότι δεν έχει διαφωτισθεί επαρκώς ή όταν ένας διάδικος, μετά τη λήξη της διαδικασίας αυτής, επικαλείται νέο πραγματικό περιστατικό δυνάμενο να ασκήσει αποφασιστική επιρροή επί της αποφάσεως του Δικαστηρίου, ή ακόμη όταν η διαφορά πρέπει να επιλυθεί βάσει επιχειρήματος επί του οποίου δεν διεξήχθη συζήτηση μεταξύ των ενδιαφερομένων.
- 66 Εν προκειμένω, ωστόσο, το Δικαστήριο κρίνει, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, ότι διαθέτει, κατόπιν της έγγραφης διαδικασίας και της επ' ακροατηρίου συζητήσεως που διεξήχθη ενώπιόν του, όλα τα αναγκαία στοιχεία για να αποφανθεί επί της υποθέσεως. Το Δικαστήριο επισημαίνει, επίσης, ότι οι διαφορές της υπό κρίση υποθέσεως δεν απαιτείται να επιλυθούν βάσει επιχειρήματος επί του οποίου δεν διεξήχθη συζήτηση μεταξύ των ενδιαφερομένων. Κρίνει, τέλος, ότι από τις υποβληθείσες ενώπιόν του αιτήσεις περί επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας δεν προκύπτει κανένα νέο πραγματικό περιστατικό δυνάμενο να ασκήσει επιρροή επί της αποφάσεως που καλείται να εκδώσει το Δικαστήριο επί της εν λόγω υποθέσεως. Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν απαιτείται να διαταχθεί η επανάληψη της προφορικής διαδικασίας.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου

- 67 Κατά τον εθνικό Γενικό Εισαγγελέα, τα ζητήματα που αφορούν τα ένδικα βοηθήματα σχετικά με τις διαδικασίες διορισμού των δικαστών εμπίπτουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα των κρατών μελών και, επομένως, εκφεύγουν του πεδίου εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης. Ως εκ τούτου, τα ζητήματα αυτά δεν εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του Δικαστηρίου.
- 68 Συναφώς, υπενθυμίζεται, αφενός, ότι, μολονότι η οργάνωση της δικαιοσύνης εντός των κρατών μελών εμπίπτει στην αρμοδιότητά τους, εντούτοις, κατά την άσκηση της αρμοδιότητας αυτής, τα κράτη μέλη οφείλουν να τηρούν τις υποχρεώσεις που υπέχουν από το δίκαιο της Ένωσης [αποφάσεις της 24ης Ιουνίου 2019, Επιτροπή κατά Πολωνίας (Ανεξαρτησία του Ανωτάτου Δικαστηρίου), C-619/18, EU:C:2019:531, σκέψη 52 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, και της 26ης Μαρτίου 2020, Miasto Łowicz και Prokurator Generalny, C-558/18 και C-563/18, EU:C:2020:234, σκέψη 36 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία]. Τούτο μπορεί να ισχύει, μεταξύ άλλων, στην περίπτωση εθνικών κανόνων σχετικών με τις ουσιαστικές προϋποθέσεις και τους όρους διαδικασίας για την έκδοση αποφάσεων περί διορισμού των δικαστών και, ενδεχομένως, στην περίπτωση κανόνων σχετικών με τον δικαστικό έλεγχο ο οποίος τυγχάνει εφαρμογής στο πλαίσιο τέτοιων διαδικασιών διορισμού [πρβλ. απόφαση της 19ης Νοεμβρίου 2019, Α. Κ. κ.λπ. (Ανεξαρτησία του πειθαρχικού τμήματος του Ανωτάτου Δικαστηρίου), C-585/18, C-624/18 και C-625/18, EU:C:2019:982, σκέψεις 134 έως 139 και 145, στο εξής: απόφαση Α. Κ. κ.λπ.].
- 69 Αφετέρου, οι αντιρρήσεις που προέβαλε ως εθνικός Γενικός Εισαγγελέας αφορούν κατ' ουσίαν το ίδιο το περιεχόμενο των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης οι οποίες μνημονεύθηκαν στη σκέψη 1 της παρούσας απόφασης και, ως εκ τούτου, την ερμηνεία των διατάξεων αυτών. Η ερμηνεία αυτή, όμως, εμπίπτει προδήλως στην αρμοδιότητα του Δικαστηρίου βάσει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση Α. Κ. κ.λπ., σκέψη 74).
- 70 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφανθεί επί των υπό κρίση αιτήσεων προδικαστικής απόφασης.

Επί του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος

- 71 Με το τρίτο προδικαστικό ερώτημα, το οποίο πρέπει να εξετασθεί πρώτο, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί αν, αφενός, οι συνδυασμένες διατάξεις του άρθρου 2, του άρθρου 4, παράγραφος 3, τρίτο εδάφιο, και του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, του άρθρου 47 του Χάρτη και του άρθρου 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78, καθώς και, αφετέρου, το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε τροποποιήσεις της εθνικής έννομης τάξεως οι οποίες, πρώτον, στερούν από εθνικό δικαστήριο την αρμοδιότητά του να αποφαινεται σε πρώτο και τελευταίο βαθμό επί προσφυγών ασκουμένων από υποψηφίους για θέσεις δικαστών δικαστηρίου όπως είναι το Sąd Najwyższy (Ανώτατο Δικαστήριο) κατά αποφάσεων οργάνου όπως το KRS να μην προταθεί στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας η υποψηφιότητά τους, αλλά να προταθεί εκείνη άλλων υποψηφίων ενόψει διορισμού στις θέσεις αυτές, δεύτερον, καταργούν αυτοδικαίως τη δίκη επί τέτοιων προσφυγών εφόσον η εκδίκασή τους εκκρεμεί ακόμη, αποκλείοντας το ενδεχόμενο να συνεχισθεί η εξέτασή τους ή οι προσφυγές αυτές να ασκηθούν εκ νέου, και, τρίτον, στερούν, ως εκ τούτου, από εθνικό δικαστήριο τη δυνατότητα να λάβει απάντηση σε προδικαστικά ερωτήματα τα οποία είχε υποβάλει στο Δικαστήριο. Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να

διευκρινισθεί αν η αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης έχει την έννοια ότι του επιβάλλει να μην εφαρμόσει τις τροποποιήσεις αυτές και, κατά συνέπεια, να ασκήσει την αρμοδιότητα που είχε να αποφαινεται επί των διαφορών των οποίων είχε επιληφθεί πριν από τη θέσπιση των εν λόγω τροποποιήσεων.

Επί του παραδεκτού του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος

- 72 Πρώτον, ο εθνικός Γενικός Εισαγγελέας και η Πολωνική Κυβέρνηση υποστηρίζουν ότι το τρίτο προδικαστικό ερώτημα είναι απαράδεκτο για τον λόγο ότι η απάντηση στο ερώτημα αυτό δεν είναι «αναγκαία για την έκδοση [...] απόφασης», κατά την έννοια του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, δεδομένου ότι δεν υφίστανται πλέον οι διαφορές των κύριων δικών, στο πλαίσιο των οποίων το αιτούν δικαστήριο επρόκειτο να εκδώσει τέτοια απόφαση.
- 73 Συγκεκριμένα, το άρθρο 44, παράγραφος 1bis, του νόμου περί του KRS, στο οποίο στηριζόταν μέχρι τότε η αρμοδιότητα του αιτούντος δικαστηρίου για την εκδίκαση των διαφορών των κύριων δικών, καταργήθηκε οριστικά και erga omnes με την απόφαση του Trybunał Konstytucyjny (Συνταγματικού Δικαστηρίου) της 25ης Μαρτίου 2019, με την οποία διευκρινιζόταν ότι έπρεπε, ως εκ τούτου, να καταργηθούν οι κινηθείσες βάσει της διατάξεως αυτής ένδικες διαδικασίες. Επιπλέον, βάσει του άρθρου 3 του νόμου της 26ης Απριλίου 2019 επιβλήθηκε, εν συνεχεία, η αυτοδίκαιη περάτωση των διαδικασιών αυτών. Εξάλλου, η συνέχιση της εξετάσεως τέτοιων προσφυγών ενώπιον άλλου δικαστηρίου ή η εκ νέου άσκησή τους αποκλείεται βάσει του άρθρου 44, παράγραφος 1, του νόμου περί του KRS, όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο της 26ης Απριλίου 2019.
- 74 Συναφώς, υπενθυμίζεται, αφενός και όσον αφορά, ειδικότερα, τον κανόνα που περιέχεται στο άρθρο 3 του νόμου της 26ης Απριλίου 2019, ότι το Δικαστήριο έχει κρίνει, σχετικά με ανάλογες εθνικές διατάξεις, ότι οι διατάξεις αυτές δεν μπορούν, κατ' αρχήν και ελλείψει αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου περί περατώσεως ή καταργήσεως της κύριας δίκης, να έχουν ως αποτέλεσμα να κρίνει το Δικαστήριο ότι παρέλκει η απόφαση επί των ερωτημάτων τα οποία του υποβλήθηκαν διά προδικαστικής παραπομπής (απόφαση Α. Κ. κ.λπ., σκέψη 102).
- 75 Εξάλλου, όπως προκύπτει από τη νομολογία του, το Δικαστήριο εκτιμά ότι εκκρεμεί ενώπιόν του αίτηση προδικαστικής αποφάσεως υποβληθείσα δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ ενόσω η αίτηση δεν έχει ανακληθεί από το δικαστήριο από το οποίο προέρχεται (πρβλ. απόφαση της 9ης Μαρτίου 1978, Simmenthal, 106/77, EU:C:1978:49, σκέψη 10).
- 76 Αφετέρου, επιβάλλεται η επισήμανση ότι, με το τρίτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο, το οποίο, εξάλλου, αποφάσισε να αναστείλει την εκδίκαση του αιτήματος καταργήσεως της δίκης επί των διαφορών των κύριων δικών, ζητεί ακριβώς να διευκρινισθεί αν οι νομοθετικές τροποποιήσεις που απορρέουν από τον νόμο της 26ης Απριλίου 2019 είναι σύμφωνες προς το δίκαιο της Ένωσης και, σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως, αν το δίκαιο αυτό του παρέχει τη δυνατότητα να μη λάβει υπόψη τις εν λόγω τροποποιήσεις και, κατά συνέπεια, να απορρίψει το αίτημα περί καταργήσεως της δίκης και να συνεχίσει την εξέταση των διαφορών αυτών.
- 77 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η απάντηση στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα είναι αναγκαία προκειμένου να παρασχεθεί στο αιτούν δικαστήριο η δυνατότητα να εκδώσει, κατ' εφαρμογήν των συμπερασμάτων που θα προκύψουν από την απάντηση αυτή, αποφάσεις από τις οποίες θα εξαρτάται η έκβαση των διαφορών των κύριων δικών, οπότε πρέπει να απορριφθούν οι αντιρρήσεις που διατύπωσαν ως άνω ο εθνικός Γενικός Εισαγγελέας και η Πολωνική Κυβέρνηση.

- 78 Δεύτερον, η Πολωνική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το τρίτο προδικαστικό ερώτημα είναι απαράδεκτο για τον λόγο ότι ελλείπει αρμοδιότητας της Ένωσης ως προς τις διαδικασίες διορισμού δικαστών στα κράτη μέλη, δεν μπορεί να ερμηνευθεί το δίκαιο της Ένωσης υπό την έννοια ότι υποχρεώνει τα κράτη μέλη να παρέχουν στους υποψηφίους για θέση δικαστή δικαίωμα ασκήσεως προσφυγής κατά της αποφάσεως περί μη διορισμού τους, δεδομένου ότι η ύπαρξη ή μη ενός τέτοιου δικαιώματος προσφυγής δεν θίγει, άλλωστε, την ανεξαρτησία των δικαστών που όντως διορίζονται κατά το πέρας της οικείας διαδικασίας διορισμού. Απόφαση όπως αυτή που ζητείται, εν προκειμένω, από το Δικαστήριο έχει νομοθετικό και όχι ερμηνευτικό αποτέλεσμα, δεδομένου ότι αφορά την παροχή στο αιτούν δικαστήριο της δυνατότητας να αποφανθεί επί των διαφορών των κύριων δικών παρά την απουσία νομοθετικών διατάξεων γενικής ισχύος που να του απονέμουν αρμοδιότητα επί των ζητημάτων αυτών. Μια τέτοια συνέπεια, όμως, αντιβαίνει, κατά την Πολωνική Κυβέρνηση, στο άρθρο 4, παράγραφος 2, ΣΕΕ, το οποίο επιτάσσει να σέβεται η Ένωση την εθνική ταυτότητα των κρατών μελών που είναι συμφυής με τη συνταγματική τους δομή, και θίγει την ανεξαρτησία του Trybunał Konstytucyjny (Συνταγματικού Δικαστηρίου), το οποίο έκρινε αντισυνταγματική τη διάταξη στην οποία στηριζόταν η αρμοδιότητα του αιτούντος δικαστηρίου.
- 79 Συναφώς, στη σκέψη 68 της παρούσας αποφάσεως, υπομνήσθηκε ήδη, αφενός, ότι, κατά την άσκηση της αρμοδιότητάς τους, ιδίως δε εκείνης που αφορά τη θέσπιση εθνικών κανόνων που διέπουν τη διαδικασία διορισμού των δικαστών, τα κράτη μέλη οφείλουν να τηρούν τις υποχρεώσεις που υπέχουν από το δίκαιο της Ένωσης.
- 80 Αφετέρου, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι τα επιχειρήματα της Πολωνικής Κυβερνήσεως αφορούν, κατ' ουσίαν, το περιεχόμενο και, ως εκ τούτου, την ερμηνεία των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης τις οποίες αφορά το τρίτο προδικαστικό ερώτημα, καθώς και τα αποτελέσματα που ενδέχεται να παράγουν οι διατάξεις αυτές, λαμβανομένης, ιδίως, υπόψη της υπεροχής του δικαίου αυτού. Επομένως, τα επιχειρήματα αυτά, τα οποία αφορούν την ουσία του υποβληθέντος ερωτήματος, δεν μπορούν, ως εκ της φύσεώς τους, να συνεπάγονται το απαράδεκτο του συγκεκριμένου ερωτήματος.
- 81 Εξάλλου, τυχόν απόφαση του Δικαστηρίου επιβεβαιώνουσα την ύπαρξη, βάσει του δικαίου της Ένωσης, υποχρεώσεως του αιτούντος δικαστηρίου να μην εφαρμόσει τους επίμαχους εθνικούς κανόνες, εξακολουθώντας να ασκεί τη δικαιοδοτική αρμοδιότητα που είχε προγενέστερα, θα δέσμευε το αιτούν δικαστήριο χωρίς οι εσωτερικές διατάξεις, περιλαμβανομένων εκείνων που έχουν συνταγματική ισχύ, να δύνανται να αποτελέσουν κώλυμα προς τούτο (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση Α. Κ. κ.λπ., σκέψη 112).
- 82 Τρίτον, ο εθνικός Γενικός Εισαγγελέας θεωρεί ότι, αντιθέτως προς όσα επιτάσσει το άρθρο 94 του Κανονισμού Διαδικασίας, το αιτούν δικαστήριο δεν ανέφερε τη σχέση που εκτιμά ότι υφίσταται μεταξύ των εφαρμοστέων στις διαφορές των κύριων δικών εθνικών διατάξεων και των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης των οποίων ζητεί την ερμηνεία. Ειδικότερα, το αιτούν δικαστήριο δεν εξετάζει αν και με ποιον τρόπο θα μπορούσε να επιβληθεί σε κράτος μέλος η υποχρέωση να διασφαλίζει τον δικαστικό έλεγχο των επίμαχων στις υποθέσεις των κύριων δικών προτάσεων διορισμού. Η μόνη δυνατότητα μη εφαρμογής του άρθρου 3 του νόμου της 26ης Απριλίου 2019 είναι, κατά τον Γενικό Εισαγγελέα Πολωνίας αλυσιτελής, δεδομένου ότι, ακόμη και στην περίπτωση αυτή, εξακολουθεί να αποκλείεται οποιαδήποτε δυνατότητα του εν λόγω δικαστηρίου να αποφανθεί επί της ουσίας των διαφορών των οποίων έχει επιληφθεί, βάσει της αποφάσεως του Trybunał Konstytucyjny (Συνταγματικού Δικαστηρίου) της 25ης Μαρτίου 2019.

- 83 Συναφώς, διαπιστώνεται, εντούτοις, υπενθυμιζομένων των όσων επισημάνθηκαν στη σκέψη 81 της παρούσας αποφάσεως, ότι από τα στοιχεία που παρατίθενται στις σκέψεις 26 έως 28 και 54 έως 57 της αποφάσεως αυτής προκύπτει ότι η συμπληρωματική αίτηση προδικαστικής αποφάσεως περιέχει όλα τα αναγκαία στοιχεία, ιδίως δε εκείνα που αφορούν την απόφαση του Trybunał Konstytucyjny (Συνταγματικού Δικαστηρίου) της 25ης Μαρτίου 2019, προκειμένου να παρασχεθεί στο Δικαστήριο η δυνατότητα να αποφανθεί επί του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος.
- 84 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των προεκτεθέντων, το τρίτο προδικαστικό ερώτημα είναι παραδεκτό.

Επί της ουσίας

– Επί της οδηγίας 2000/78 και επί του άρθρου 47 του Χάρτη

- 85 Επισημαίνεται ευθύς εξαρχής ότι, όπως υποστήριξαν το KRS, ο εθνικός Γενικός Εισαγγελέας, η Πολωνική Κυβέρνηση και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οδηγία 2000/78 και, ιδίως, το άρθρο της 9, παράγραφος 1, δεν έχουν εφαρμογή στις διαφορές των κύριων δικών.
- 86 Πράγματι, όπως προκύπτει από το άρθρο 1 και το άρθρο 2, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας, αυτή αφορά μόνον τις διακρίσεις όσον αφορά την απασχόληση και την εργασία λόγω θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού. Από όσα παρατίθενται, όμως, στην απόφαση περί παραπομπής δεν προκύπτει ότι οι διαφορές των κύριων δικών σχετίζονται με διαφορετική μεταχείριση στηριζόμενη σε κάποιον από τους λόγους αυτούς. Συναφώς, η μόνη διαφορά ως προς τη μεταχείριση η οποία ενδέχεται να αφορά τους προσφεύγοντες των κύριων δικών και την οποία μνημονεύει το αιτούν δικαστήριο σχετίζεται με το ότι οι εφαρμοστέοι κανόνες επί ενδίκων προσφυγών κατά πορισμάτων του KRS με τα οποία υποβάλλεται στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας πρόταση για τον διορισμό υποψηφίου σε θέση δικαστή διαφοροποιούνται αναλόγως του αν τα πορίσματα αυτά αφορούν διορισμό σε θέση δικαστή του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου) ή διορισμό σε θέση δικαστή άλλου δικαστηρίου.
- 87 Όσον αφορά, εξάλλου, το άρθρο 47 του Χάρτη, πρέπει να υπομνησθεί ότι η διάταξη αυτή, η οποία αποτελεί επιβεβαίωση της αρχής της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, κατοχυρώνει, υπέρ κάθε προσώπου του οποίου παραβιάστηκαν τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που διασφαλίζονται από το δίκαιο της Ένωσης, το δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου (πρβλ. απόφαση της 29ης Ιουλίου 2019, Torubarov, C-556/17, EU:C:2019:626, σκέψη 55 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 88 Ως εκ τούτου, η αναγνώριση του δικαιώματος αυτού, σε συγκεκριμένη περίπτωση, προϋποθέτει, όπως προκύπτει από το άρθρο 47, πρώτο εδάφιο, του Χάρτη, ότι το πρόσωπο που το επικαλείται προβάλλει δικαιώματα ή ελευθερίες που διασφαλίζονται από το δίκαιο της Ένωσης [απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2020, État luxembourgeois (Δικαίωμα προσφυγής κατά αιτήματος παροχής πληροφοριών σε φορολογικά θέματα), C-245/19 και C-246/19, EU:C:2020:795, σκέψη 55].
- 89 Από τα στοιχεία που περιέχονται στην απόφαση περί παραπομπής, όμως, δεν προκύπτει ότι οι διαφορές των κύριων δικών έχουν ως αντικείμενο την αναγνώριση δικαιώματος του οποίου απολαύουν οι προσφεύγοντες των κύριων δικών βάσει διατάξεως του δικαίου της Ένωσης. Ειδικότερα, όπως εκτέθηκε στις σκέψεις 85 και 86 της παρούσας αποφάσεως, οι διατάξεις της

οδηγίας 2000/78 δεν έχουν εφαρμογή στις διαφορές των κύριων δικών, οπότε ούτε οι διατάξεις αυτές δύνανται να δικαιολογήσουν τη δυνατότητα εφαρμογής του Χάρτη, ιδίως δε του άρθρου του 47, στο πλαίσιο των διαφορών αυτών.

– Επί του άρθρου 267 ΣΛΕΕ και του άρθρου 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ

- 90 Όσον αφορά το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, πρέπει να υπομνησθεί ότι ακρογωνιαίο λίθο του δικαιοδοτικού συστήματος που καθιερώνεται με τις Συνθήκες αποτελεί η διαδικασία προδικαστικής παραπομπής του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, η οποία, καθιερώνοντας τον διάλογο σε επίπεδο δικαιοδοτικών οργάνων μεταξύ του Δικαστηρίου και των δικαστηρίων των κρατών μελών, αποσκοπεί στη διασφάλιση της ενότητας της ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης, καθιστώντας, επομένως, δυνατή τη διασφάλιση της συνοχής, της πλήρους αποτελεσματικότητάς του και της αυτονομίας του, καθώς και, εν τέλει, του ιδιάζοντος χαρακτήρα του δικαίου που θεσπίζουν οι Συνθήκες (γνωμοδότηση 2/13, της 18ης Δεκεμβρίου 2014, EU:C:2014:2454, σκέψη 176 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, και απόφαση της 24ης Οκτωβρίου 2018, ΧC κ.λπ., C-234/17, EU:C:2018:853, σκέψη 41).
- 91 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, το άρθρο 267 ΣΛΕΕ παρέχει στα εθνικά δικαστήρια ευρύτατη ευχέρεια να απευθύνονται στο Δικαστήριο όταν θεωρούν ότι η υπόθεση που εκκρεμεί ενώπιόν τους εγείρει ζητήματα ερμηνείας ή κύρους διατάξεων του δικαίου της Ένωσης τα οποία είναι αναγκαία για την επίλυση της διαφοράς που έχει υποβληθεί στην κρίση τους (αποφάσεις της 5ης Οκτωβρίου 2010, Elchinov, C-173/09, EU:C:2010:581, σκέψη 26, και της 24ης Οκτωβρίου 2018, ΧC κ.λπ., C-234/17, EU:C:2018:853, σκέψη 42 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 92 Εξάλλου, προκειμένου περί δικαιοδοτικού οργάνου όπως το αιτούν δικαστήριο του οποίου οι αποφάσεις δεν υπόκεινται σε ένδικα μέσα του εσωτερικού δικαίου, κατά την έννοια του άρθρου 267, τρίτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, η ευχέρεια αυτή μετατρέπεται μάλιστα σε υποχρέωση προδικαστικής παραπομπής στο Δικαστήριο, υπό την επιφύλαξη των εξαιρέσεων που αναγνωρίζει η νομολογία του Δικαστηρίου (πρβλ. αποφάσεις της 5ης Απριλίου 2016, PFE, C-689/13, EU:C:2016:199, σκέψη 32 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, και Α. Κ. κ.λπ., σκέψη 103).
- 93 Όπως προκύπτει από πάγια νομολογία, ένας κανόνας του εθνικού δικαίου δεν μπορεί να εμποδίζει εθνικό δικαστήριο να κάνει χρήση της ευχέρειας αυτής ή να συμμορφώνεται προς την εν λόγω υποχρέωση, οι οποίες είναι, πράγματι, συμφυείς με το σύστημα συνεργασίας μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου, που καθιερώνει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, και με τα καθήκοντα του επιφορτισμένου με την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης δικαστή, τα οποία αναθέτει η εν λόγω διάταξη στα εθνικά δικαστήρια (πρβλ. απόφαση Α. Κ. κ.λπ., σκέψη 103 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Ομοίως, προκειμένου να διασφαλισθεί η αποτελεσματικότητα της ευχέρειας και της υποχρέωσης αυτής, ένα εθνικό δικαστήριο πρέπει να μπορεί να εμμένει σε προδικαστική παραπομπή μετά την υποβολή της (πρβλ. απόφαση της 26ης Μαρτίου 2020, Miasto Łowicz και Prokurator Generalny, C-558/18 και C-563/18, EU:C:2020:234, σκέψη 58).
- 94 Επιπλέον, εθνικός κανόνας ο οποίος ενδέχεται, μεταξύ άλλων, να έχει ως συνέπεια ότι ένας εθνικός δικαστής θα προτιμήσει να μην υποβάλει προδικαστικά ερωτήματα στο Δικαστήριο, προκειμένου να αποφύγει την εξαίρεσή του, θίγει τα προνόμια τα οποία αναγνωρίζονται κατ' αυτόν τον τρόπο στα εθνικά δικαστήρια βάσει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ και, κατά συνέπεια, την

αποτελεσματικότητα της συνεργασίας μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων βάσει του μηχανισμού της προδικαστικής παραπομπής (πρβλ. απόφαση της 5ης Ιουλίου 2016, *Ognyanov*, C-614/14, EU:C:2016:514, σκέψη 25).

- 95 Κατά συνέπεια, μολονότι είναι, κατ' αρχήν, θεμιτό για κράτος μέλος, παραδείγματος χάριν, να τροποποιεί τους εσωτερικούς κανόνες του περί κατανομής των δικαιοδοτικών αρμοδιοτήτων, με πιθανή συνέπεια την κατάργηση της νομοθετικής βάσεως στην οποία στηριζόταν η αρμοδιότητα εθνικού δικαστηρίου που υπέβαλε αίτηση προδικαστικής αποφάσεως στο Δικαστήριο ή τη θέσπιση κανόνων ουσιαστικού δικαίου οι οποίοι μπορούν παρεμπιπτόντως να καταστήσουν άνευ αντικειμένου την υπόθεση επί της οποίας υποβλήθηκε η εν λόγω αίτηση, ένα κράτος μέλος δεν δύναται, αντιθέτως, χωρίς να παραβεί το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με το άρθρο 4, παράγραφος 3, τρίτο εδάφιο, ΣΕΕ, να προβεί σε τροποποιήσεις της εθνικής νομοθεσίας του οι οποίες έχουν ειδικώς ως αποτέλεσμα να εμποδίζουν τη διατήρηση, μετά την υποβολή τους, αιτήσεων προδικαστικής αποφάσεων απευθυνομένων προς το Δικαστήριο και να εμποδίζουν, ως εκ τούτου, το τελευταίο να αποφαινεται επί των αιτήσεων αυτών, καθώς και να αποκλείουν κάθε δυνατότητα εκ νέου υποβολής ανάλογων αιτήσεων από εθνικό δικαστήριο.
- 96 Στο αιτούν δικαστήριο απόκειται, εν τέλει, να αποφανθεί αν τούτο συμβαίνει εν προκειμένω. Πρέπει, πράγματι, να υπομνησθεί ότι το άρθρο 267 ΣΛΕΕ δεν παρέχει στο Δικαστήριο αρμοδιότητα να εφαρμόζει τους κανόνες του δικαίου της Ένωσης σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, αλλά μόνο να αποφαινεται επί της ερμηνείας των Συνθηκών και των πράξεων των θεσμικών οργάνων της Ένωσης. Κατά πάγια νομολογία, πάντως, το Δικαστήριο δύναται, στο πλαίσιο της δικαστικής συνεργασίας που καθιερώνει το εν λόγω άρθρο και βάσει των στοιχείων της δικογραφίας, να παράσχει στο εθνικό δικαστήριο τα στοιχεία ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης που θα του ήταν χρήσιμα κατά την εκτίμηση των αποτελεσμάτων διατάξεων του δικαίου αυτού (αποφάσεις της 16ης Ιουλίου 2015, *CHEZ Razpredelenie Bulgaria*, C-83/14, EU:C:2015:480, σκέψη 71 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, και Α. Κ. κ.λπ., σκέψη 132).
- 97 Συναφώς, κατά πρώτον, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι το άρθρο 3 του νόμου της 26ης Απριλίου 2019, βάσει του οποίου καταργούνται οι δίκες επί προσφυγών όπως αυτές των κύριων δικών, και το άρθρο 44, παράγραφος 1, του νόμου περί του KRS, όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο της 26ης Απριλίου 2019, βάσει του οποίου αποκλείεται η δυνατότητα ασκήσεως τέτοιων προσφυγών στο μέλλον, δύναται να εμποδίσουν το αιτούν δικαστήριο να εμμένει, μετά την υποβολή της, σε αίτηση προδικαστικής αποφάσεως που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο και, ως εκ τούτου, να εμποδίσουν το Δικαστήριο να αποφανθεί επί της αιτήσεως αυτής, καθώς και να εμποδίσουν οποιαδήποτε εκ νέου υποβολή από εθνικό δικαστήριο ερωτημάτων ανάλογων εκείνων που υποβλήθηκαν με τη συγκεκριμένη αίτηση.
- 98 Κατά δεύτερον, όσον αφορά το πλαίσιο εντός του οποίου θεσπίστηκαν οι εν λόγω διατάξεις, μπορούν να επισημανθούν διάφορα στοιχεία που προκύπτουν από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο.
- 99 Πρώτον, υπενθυμίζεται ότι ο Πολωνός νομοθέτης θέσπισε, προσφάτως, νομοθετικό μέτρο περί καταργήσεως της δίκης στην περίπτωση άλλων διαφορών που εκκρεμούσαν ενώπιον εθνικών δικαστηρίων και αφορούσαν, επίσης, το ζήτημα αν ήταν σύμφωνες με τις διατάξεις του δικαίου της Ένωσης περί ανεξαρτησίας των δικαστηρίων νομοθετικές μεταρρυθμίσεις που επηρέασαν το πολωνικό δικαστικό σύστημα, μολονότι, στο πλαίσιο των ίδιων διαφορών, το Δικαστήριο είχε επιληφθεί προδικαστικών ερωτημάτων τα οποία αφορούσαν τον ως άνω σύμφωνο χαρακτήρα (βλ., συναφώς, απόφαση Α. Κ. κ.λπ., σκέψεις 90 και 102 έως 104).

- 100 Δεύτερον, από τα στοιχεία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο προκύπτει ότι οι πολωνικές αρχές πολλαπλασίασαν προσφάτως τις κινήσεις με σκοπό να ανακοπεί η υποβολή αιτήσεων προδικαστικής αποφάσεως στο Δικαστήριο σχετικά με το ζήτημα της ανεξαρτησίας των δικαστηρίων στην Πολωνία ή να αμφισβητηθούν οι αποφάσεις των πολωνικών δικαστηρίων που υπέβαλαν τέτοιες αιτήσεις.
- 101 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι τα πολωνικά δικαστήρια που υπέβαλαν στο Δικαστήριο αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως στις υποθέσεις επί των οποίων εκδόθηκε η απόφαση της 26ης Μαρτίου 2020, *Miasto Łowicz και Prokurator Generalny* (C-558/18 και C-563/18, EU:C:2020:234), επισήμαναν στο Δικαστήριο, ότι κατά των δύο δικαστών που είχαν υποβάλει τις συγκεκριμένες αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως διενεργήθηκε, εξαιτίας των αιτήσεων αυτών, προκαταρκτική έρευνα κατόπιν της οποίας μπορεί να κινηθεί πειθαρχική διαδικασία εις βάρος τους λόγω, ιδίως, ενδεχόμενης υπερβάσεως της δικαστικής εξουσίας (απόφαση της 26ης Μαρτίου 2020, *Miasto Łowicz και Prokurator Generalny*, C-558/18 και C-563/18, EU:C:2020:234, σκέψεις 20 και 21).
- 102 Επιπλέον, ο *Rzecznik Praw Obywatelskich* (Συνήγορος του Πολίτη, Πολωνία) μνημόνευσε, στο πλαίσιο της υπό κρίση υποθέσεως, το γεγονός ότι ο εθνικός Γενικός Εισαγγελέας, ο οποίος ασκεί επίσης καθήκοντα Υπουργού Δικαιοσύνης, προσέφυγε στις 5 Οκτωβρίου 2018 ενώπιον του *Trybunał Konstytucyjny* (Συνταγματικού Δικαστηρίου) με αίτημα να διαπιστωθεί ότι το άρθρο 267 ΣΛΕΕ δεν είναι σύμφωνο με το Σύνταγμα, καθόσον η διάταξη αυτή παρέχει στα πολωνικά δικαστήρια τη δυνατότητα να υποβάλλουν στο Δικαστήριο προδικαστικά ερωτήματα σχετικά με τη δομή και την οργάνωση της δικαστικής εξουσίας, καθώς και τη διεξαγωγή της διαδικασίας ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.
- 103 Τρίτον, όσον αφορά το επιχείρημα της Πολωνικής Κυβερνήσεως ότι η θέσπιση του νόμου της 26ης Απριλίου 2019 ήταν απλώς συνέπεια της αποφάσεως του *Trybunał Konstytucyjny* (Συνταγματικού Δικαστηρίου) της 25ης Μαρτίου 2019, με την οποία το συγκεκριμένο δικαστήριο κήρυξε αντισυνταγματικό το άρθρο 44, παράγραφος 1bis, του νόμου περί του KRS, στο οποίο στηρίζεται η αρμοδιότητα του αιτούντος δικαστηρίου να επιληφθεί ενδίκων βοηθημάτων όπως είναι αυτά των κύριων δικών, εντούτοις από τα στοιχεία που μνημονεύει το αιτούν δικαστήριο, στο οποίο απόκειται να ερμηνεύσει το εθνικό δίκαιο στο πλαίσιο της διαδικασίας προδικαστικής παραπομπής, προκύπτει ότι το *Trybunał Konstytucyjny* (Συνταγματικό Δικαστήριο) επισήμανε, στην ως άνω απόφαση, ότι εξακολουθούσε να είναι απολύτως αναγκαίο, λαμβανομένων υπόψη των άρθρων 45 και 60 του Συντάγματος και της σχετικής νομολογίας του εν λόγω δικαστηρίου, να προβλεφθεί δικαστικός έλεγχος όσον αφορά τις διαδικασίες διορισμού σε θέσεις δικαστών του *Sąd Najwyższy* (Ανωτάτου Δικαστηρίου).
- 104 Ομοίως, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι ο Πολωνός νομοθέτης, αποκλείοντας, αντιθέτως προς όσα συνάγονται από την απόφαση του *Trybunał Konstytucyjny* (Συνταγματικού Δικαστηρίου) της 25ης Μαρτίου 2019, τη δυνατότητα των πολιτών που άσκησαν ένδικα βοηθήματα όπως αυτά που εκκρεμούν στο πλαίσιο των κύριων δικών να επιτύχουν την εκδίκαση των ενδίκων βοηθημάτων από δικαστήριο στο οποίο θα μπορούσε να μεταβιβασθεί η σχετική αρμοδιότητα εκδικάσεως ή ενώπιον του οποίου οι ενδιαφερόμενοι θα μπορούσαν να τα ασκήσουν εκ νέου, απέκλεισε οριστικώς κάθε δυνατότητα του Δικαστηρίου να εξετάσει ερωτήματα όπως αυτά της υπό κρίση υποθέσεως.
- 105 Τέταρτον, όπως επίσης επισημαίνει το αιτούν δικαστήριο, η κατάργηση κάθε δυνατότητας ασκήσεως ένδικης προσφυγής κατά των πορισμάτων του KRS βάσει των οποίων προτείνονται στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας υποψήφιοι προς διορισμό σε θέσεις δικαστών, κατά τον νόμο της

26ης Απριλίου 2019, αφορά αποκλειστικώς τα πορίσματα του οργάνου αυτού σχετικά με θέσεις δικαστών στο Sąd Najwyższy (Ανώτατο Δικαστήριο), ακριβώς δηλαδή όπως τα επίμαχα στις υποθέσεις των κύριων δικών, λόγω των οποίων το Naczelny Sąd Administracyjny (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο) υπέβαλε στο Δικαστήριο την υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως. Πράγματι, τα πορίσματα του KRS βάσει των οποίων προτείνονται οι διορισμοί σε όλες τις άλλες θέσεις δικαστών στην Πολωνία εξακολουθούν να υπόκεινται σε δικαστικό έλεγχο.

- 106 Τα στοιχεία και οι κρίσεις που παρατίθενται στις σκέψεις 99 έως 105 της παρούσας αποφάσεως δύνανται να αποτελούν αντίστοιχες ενδείξεις οι οποίες, λόγω της συγκλίσεώς τους και, ως εκ τούτου, του συστηματικού χαρακτήρα τους, είναι κατάλληλες να αποσαφηνίσουν το πλαίσιο εντός του οποίου ο Πολωνός νομοθέτης θέσπισε τον νόμο της 26ης Απριλίου 2019. Όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 96 της παρούσας αποφάσεως, δεδομένου ότι, στο πλαίσιο του μηχανισμού της προδικαστικής παραπομπής, αρμόδιο για την τελική εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών είναι αποκλειστικώς το αιτούν δικαστήριο, σε αυτό απόκειται να εκτιμήσει, εν τέλει, αν τα συγκεκριμένα στοιχεία, καθώς και όλα τα άλλα κρίσιμα στοιχεία των οποίων θα μπορούσε, ενδεχομένως, να λάβει γνώση συναφώς, καθιστούν δυνατό να θεωρηθεί ότι η θέσπιση του νόμου αυτού είχε ειδικώς ως αποτέλεσμα να εμποδίσει το αιτούν δικαστήριο να εμμένει, μετά την υποβολή τους, σε αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως όπως εν προκειμένω αυτή που υποβλήθηκε αρχικώς στο Δικαστήριο και, ως εκ τούτου, να εμποδίσει το τελευταίο να αποφανθεί επί τέτοιων αιτήσεων, καθώς και να αποκλείσει κάθε δυνατότητα εκ νέου υποβολής από εθνικό δικαστήριο προδικαστικών ερωτημάτων ανάλογων προς αυτά που υποβλήθηκαν εν προκειμένω με την αρχική αίτηση προδικαστικής αποφάσεως.
- 107 Εφόσον το αιτούν δικαστήριο καταλήξει στο συμπέρασμα αυτό, τότε επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η συγκεκριμένη νομοθεσία θίγει όχι μόνον τα προνόμια τα οποία αναγνωρίζει στα εθνικά δικαστήρια το άρθρο 267 ΣΛΕΕ και την αποτελεσματικότητα της συνεργασίας μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων βάσει του μηχανισμού της προδικαστικής παραπομπής (πρβλ. απόφαση της 5ης Ιουλίου 2016, Ογνιανον, C-614/14, EU:C:2016:514, σκέψη 25), αλλά επιπλέον, και εν γένει, την αποστολή η οποία ανατίθεται στο Δικαστήριο βάσει του άρθρου 19, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, ΣΕΕ και η οποία έγκειται στη διασφάλιση της τηρήσεως του δικαίου κατά την ερμηνεία και την εφαρμογή των Συνθηκών, ενώ αντιβαίνει και στο άρθρο 4, παράγραφος 3, τρίτο εδάφιο, ΣΕΕ.

– Επί του άρθρου 2 και του άρθρου 19, παράγραφος 1, στοιχείο β', ΣΕΕ

- 108 Βάσει του άρθρου 19 ΣΕΕ, το οποίο συγκεκριμενοποιεί την αξία του κράτους δικαίου που μνημονεύεται στο άρθρο 2 ΣΕΕ, στα εθνικά δικαστήρια και στο Δικαστήριο ανατίθεται η διασφάλιση της πλήρους εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης στο σύνολο των κρατών μελών και της ένδικης προστασίας των δικαιωμάτων που οι πολίτες αντλούν από το δίκαιο αυτό [απόφαση της 5ης Νοεμβρίου 2019, Επιτροπή κατά Πολωνίας (Ανεξαρτησία των τακτικών δικαστηρίων), C-192/18, EU:C:2019:924, σκέψη 98 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].
- 109 Στο πλαίσιο αυτό, και όπως προβλέπει το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, στα κράτη μέλη απόκειται να καθιερώνουν σύστημα ενδίκων βοηθημάτων και μέσων με το οποίο διασφαλίζεται ο σεβασμός του δικαιώματος των ιδιωτών σε αποτελεσματική δικαστική προστασία στους τομείς που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης [πρβλ. απόφαση της 5ης Νοεμβρίου 2019, Επιτροπή κατά Πολωνίας (Ανεξαρτησία των τακτικών δικαστηρίων), C-192/18, EU:C:2019:924, σκέψη 99 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

- 110 Κατά πάγια νομολογία, η αρχή της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας των δικαιωμάτων που παρέχονται στους ιδιώτες βάσει του δικαίου της Ένωσης, την οποία μνημονεύει το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, συνιστά γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης, η οποία απορρέει από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών, έχει κατοχυρωθεί με τα άρθρα 6 και 13 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, που υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950, και είναι σήμερα κατοχυρωμένη με το άρθρο 47 του Χάρτη [απόφαση της 5ης Νοεμβρίου 2019, Επιτροπή κατά Πολωνίας (Ανεξαρτησία των τακτικών δικαστηρίων), C-192/18, EU:C:2019:924, σκέψη 100 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].
- 111 Όσον αφορά το καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, πρέπει να υπομνησθεί ότι η διάταξη αυτή αφορά «τους τομείς που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης», ανεξαρτήτως της περιπτώσεως στην οποία τα κράτη μέλη θέτουν σε εφαρμογή το δίκαιο αυτό, κατά την έννοια του άρθρου 51, παράγραφος 1, του Χάρτη [απόφαση της 5ης Νοεμβρίου 2019, Επιτροπή κατά Πολωνίας (Ανεξαρτησία των τακτικών δικαστηρίων), C-192/18, EU:C:2019:924, σκέψη 101 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].
- 112 Κάθε κράτος μέλος οφείλει, βάσει του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, να διασφαλίζει μεταξύ άλλων ότι τα όργανα τα οποία εντάσσονται, ως «δικαστήρια», υπό την έννοια του δικαίου της Ένωσης, στο εθνικό σύστημα ενδίκων βοηθημάτων στους τομείς που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης και τα οποία, ως εκ τούτου, δύναται να αποφαίνονται, υπό την ιδιότητα αυτή, επί της εφαρμογής ή της ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης πληρούν τις απαιτήσεις περί αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας [απόφαση της 5ης Νοεμβρίου 2019, Επιτροπή κατά Πολωνίας (Ανεξαρτησία των τακτικών δικαστηρίων), C-192/18, EU:C:2019:924, σκέψη 103 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].
- 113 Όσον αφορά τις διαφορές των κύριων δικών, υπενθυμίζεται ότι το αιτούν δικαστήριο έχει επιληφθεί προσφυγών με τις οποίες υποψήφιοι για θέσεις δικαστών του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου) προσβάλλουν πορίσματα με τα οποία το KRS δεν προέκρινε την υποψηφιότητά τους και υπέβαλε στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας πρόταση διορισμού άλλων υποψηφίων στις θέσεις αυτές.
- 114 Συναφώς, δεν αμφισβητείται, κατά πρώτον, ότι το Sąd Najwyższy (Ανώτατο Δικαστήριο) και ιδίως τα τμήματά του που είναι αρμόδια για την εκδίκαση αστικών και ποινικών υποθέσεων ενδέχεται να κληθούν να αποφανθούν επί ζητημάτων απομμένων της εφαρμογής και της ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης και ότι εντάσσονται, ως «δικαστήρια», υπό την έννοια του δικαίου της Ένωσης, στο πολωνικό σύστημα ενδίκων βοηθημάτων στους «τομείς που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης», κατά το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, οπότε πρέπει να πληρούν τις απαιτήσεις περί αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας [απόφαση της 24ης Ιουνίου 2019, Επιτροπή κατά Πολωνίας, (Ανεξαρτησία του Ανωτάτου Δικαστηρίου), C-619/18, EU:C:2019:531, σκέψη 56 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].
- 115 Κατά δεύτερον, υπενθυμίζεται ότι, προκειμένου να διασφαλισθεί ότι τα εν λόγω δικαιοδοτικά όργανα δύναται να παρέχουν αποτελεσματική δικαστική προστασία, όπως απαιτείται βάσει του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, η διαφύλαξη της ανεξαρτησίας τους έχει πρωταρχική σημασία, όπως επιβεβαιώνεται και από το άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη, το οποίο ανάγει την πρόσβαση σε «ανεξάρτητο» δικαστήριο σε μία από τις απαιτήσεις που συνδέονται με το θεμελιώδες δικαίωμα πραγματικής προσφυγής [απόφαση της 24ης Ιουνίου 2019, Επιτροπή κατά Πολωνίας, (Ανεξαρτησία του Ανωτάτου Δικαστηρίου), C-619/18, EU:C:2019:531, σκέψη 57 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

- 116 Όπως επανειλημμένως έχει επισημάνει το Δικαστήριο, η απαίτηση αυτή περί ανεξαρτησίας των δικαιοδοτικών οργάνων, η οποία είναι άμεσα συνυφασμένη με την αποστολή του δικαστή, αποτελεί ουσιώδες στοιχείο του δικαιώματος αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας και του θεμελιώδους δικαιώματος σε δίκαιη δίκη, που είναι κεφαλαιώδους σημασίας για τη διασφάλιση της προστασίας του συνόλου των δικαιωμάτων των οποίων απολαύουν οι πολίτες βάσει του δικαίου της Ένωσης και για την προάσπιση των κοινών αξιών των κρατών μελών οι οποίες μνημονεύονται στο άρθρο 2 ΣΕΕ, ιδίως δε της αξίας του κράτους δικαίου [απόφαση της 5ης Νοεμβρίου 2019, Επιτροπή κατά Πολωνίας (Ανεξαρτησία των τακτικών δικαστηρίων), C-192/18, EU:C:2019:924, σκέψη 106 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].
- 117 Κατά πάγια νομολογία, οι εγγυήσεις περί ανεξαρτησίας και αμεροληψίας τις οποίες επιτάσσει το δίκαιο της Ένωσης απαιτούν την ύπαρξη κανόνων, ιδίως όσον αφορά τη σύνθεση του οργάνου, τον διορισμό των μελών του, τη διάρκεια της θητείας τους και τους λόγους εξαιρέσεως ή παύσεώς τους, ώστε οι πολίτες να μην έχουν καμία εύλογη αμφιβολία ως προς τη στεγανότητα του εν λόγω οργάνου έναντι των εξωτερικών στοιχείων και ως προς την ουδετερότητά του έναντι των αντιπαρατιθέμενων συμφερόντων (απόφαση Α. Κ. κ.λπ., σκέψη 123 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 118 Σύμφωνα με την αρχή της διακρίσεως των εξουσιών που χαρακτηρίζει τη λειτουργία ενός κράτους δικαίου, η ανεξαρτησία των δικαστηρίων πρέπει ιδίως να διασφαλίζεται έναντι της νομοθετικής και της εκτελεστικής εξουσίας (απόφαση Α. Κ. κ.λπ., σκέψη 124 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 119 Συναφώς, επιβάλλεται οι δικαστές να προφυλάσσονται από εξωτερικές παρεμβάσεις ή πιέσεις δυνάμενες να θέσουν σε κίνδυνο την ανεξαρτησία τους. Οι κανόνες που μνημονεύθηκαν στη σκέψη 117 της παρούσας αποφάσεως πρέπει, ειδικότερα, να καθιστούν δυνατό να αποκλεισθεί όχι μόνον οποιαδήποτε άμεση άσκηση επιρροής, υπό τη μορφή εντολών, αλλά και πιο έμμεσες μορφές ασκήσεως επιρροής δυνάμενες να κατευθύνουν τις αποφάσεις των οικείων δικαστών (απόφαση Α. Κ. κ.λπ., σκέψη 125 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 120 Κατά τρίτον, υπενθυμίζεται ότι τα προδικαστικά ερωτήματα που υποβλήθηκαν στο πλαίσιο της υπό κρίση υποθέσεως σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ αφορούν, κατ' ουσίαν, το ζήτημα αν η διάταξη αυτή μπορεί να συνεπάγεται την ανάγκη, στο ειδικό πλαίσιο της διαδικασίας διορισμού των δικαστών του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου), να εξακολουθήσει να υφίσταται δικαστικός έλεγχος των πορισμάτων του KRS, όπως είναι τα επίμαχα στις υποθέσεις των κύριων δικών, καθώς και τις συνθήκες υπό τις οποίες θα πρέπει, στην περίπτωση αυτή, να ασκείται τέτοιος έλεγχος.
- 121 Όπως, όμως, υπομνήσθηκε στη σκέψη 117 της παρούσας αποφάσεως, οι εγγυήσεις περί ανεξαρτησίας και αμεροληψίας τις οποίες επιτάσσει το δίκαιο της Ένωσης απαιτούν, μεταξύ άλλων, την ύπαρξη κανόνων που διέπουν τον διορισμό των δικαστών.
- 122 Όσον αφορά τις συνθήκες εκδόσεως των αποφάσεων περί διορισμού των μελών του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου), το Δικαστήριο είχε την ευκαιρία να διευκρινίσει ότι απλώς και μόνον ο διορισμός των οικείων δικαστών από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας δεν δύναται να δημιουργήσει εξάρτηση των μελών αυτών από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ούτε να προκαλέσει αμφιβολίες ως προς την αμεροληψία τους, εφόσον, κατόπιν του διορισμού τους, οι ενδιαφερόμενοι δεν υπόκεινται σε καμία πίεση και δεν δέχονται εντολές κατά την άσκηση των καθηκόντων τους (απόφαση Α. Κ. κ.λπ., σκέψη 133 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

- 123 Ωστόσο, το Δικαστήριο επισήμανε επίσης ότι εξακολουθεί να είναι αναγκαίο να διασφαλισθεί ότι οι ουσιαστικές προϋποθέσεις και οι όροι της διαδικασίας για την έκδοση των ως άνω αποφάσεων περί διορισμού δεν θα μπορούν να προκαλέσουν στους πολίτες, μετά τον διορισμό των ενδιαφερομένων, εύλογες αμφιβολίες ως προς το ανεπηρέαστο των οικείων δικαστών από εξωτερικά στοιχεία και ως προς την ουδετερότητά τους έναντι των αντιπαρατιθέμενων συμφερόντων, καθώς και ότι, προς τούτο, επιβάλλεται, ιδίως, οι εν λόγω προϋποθέσεις και όροι να έχουν καθορισθεί κατά τέτοιο τρόπο ώστε να πληρούν τις απαιτήσεις που υπομνήσθηκαν στη σκέψη 119 της παρούσας αποφάσεως (απόφαση Α. Κ. κ.λπ., σκέψεις 134 και 135 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 124 Αφού επισήμανε ότι, δυνάμει του άρθρου 179 του Συντάγματος, οι δικαστές του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου) διορίζονται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας κατόπιν προτάσεως του KRS, δηλαδή από το όργανο στο οποίο έχει ανατεθεί βάσει του άρθρου 186 του Συντάγματος η αποστολή να αποτελεί τον θεματοφύλακα της ανεξαρτησίας των δικαστηρίων και των δικαστών, το Δικαστήριο διευκρίνισε, στη σκέψη 137 της αποφάσεως Α. Κ. κ.λπ., ότι η παρέμβαση του οργάνου αυτού, στο πλαίσιο διαδικασίας διορισμού των δικαστών, δύναται, κατ' αρχήν, να συμβάλει προκειμένου η διαδικασία αυτή να καταστεί αντικειμενική, καθόσον οριοθετεί τη διακριτική ευχέρεια που διαθέτει ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας κατά την άσκηση της ως άνω ανατεθείσας σε αυτόν αρμοδιότητας.
- 125 Εντούτοις, στη σκέψη 138 της εν λόγω αποφάσεως, το Δικαστήριο επισήμανε ότι τούτο ισχύει μόνον εφόσον, μεταξύ άλλων, το ίδιο το όργανο αυτό είναι αρκούντως ανεξάρτητο έναντι της νομοθετικής και της εκτελεστικής εξουσίας, καθώς και έναντι της αρχής προς την οποία καλείται να υποβάλει την πρόταση αυτή διορισμού.
- 126 Συναφώς, επισημαίνεται ότι, όπως υπογράμμισε το αιτούν δικαστήριο, βάσει του άρθρου 179 του Συντάγματος, η πράξη με την οποία το KRS προτείνει υποψήφιο για διορισμό σε θέση δικαστή του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου) συνιστά προϋπόθεση εκ των ων ουκ άνευ για τον διορισμό του υποψηφίου σε τέτοια θέση από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Ως εκ τούτου, η αποστολή του KRS στην εν λόγω διαδικασία διορισμού αποδεικνύεται καθοριστικής σημασίας.
- 127 Στο πλαίσιο αυτό, ο βαθμός της ανεξαρτησίας της οποίας απολαύει το KRS έναντι της νομοθετικής και της εκτελεστικής εξουσίας κατά την άσκηση των καθηκόντων που του ανατέθηκαν ως άνω μπορεί να αποδειχθεί σημαντικός οσάκις πρέπει να εκτιμηθεί αν οι δικαστές που επιλέγει θα είναι σε θέση να πληρούν τις εκ του δικαίου της Ένωσης απαιτήσεις περί ανεξαρτησίας και αμεροληψίας (πρβλ. απόφαση Α. Κ. κ.λπ., σκέψη 139).
- 128 Το Δικαστήριο επισήμανε επίσης, στη σκέψη 145 της αποφάσεως Α. Κ. κ.λπ., ότι, για την ως άνω εκτίμηση και λαμβανομένου υπόψη του ότι οι αποφάσεις του Προέδρου της Δημοκρατίας περί διορισμού δικαστών στο Sąd Najwyższy (Ανώτατο Δικαστήριο) δεν επιδέχονται δικαστικό έλεγχο, ενδέχεται να έχει σημασία και ο τρόπος καθορισμού του εύρους του αντικειμένου της προσφυγής με την οποία μπορεί να προσβληθεί πόρισμα/απόφαση του KRS που περιέχει τις αποφάσεις του περί υποβολής προτάσεως διορισμού δικαστή του δικαστηρίου αυτού, ειδικότερα δε το ζήτημα αν η συγκεκριμένη προσφυγή διασφαλίζει αποτελεσματικό δικαστικό έλεγχο των πορισμάτων αυτών, όσον αφορά, τουλάχιστον, τη διακρίβωση περί του ότι δεν υφίσταται υπέρβαση ή κατάχρηση εξουσίας, πλάνη περί το δίκαιο ή πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως.
- 129 Επομένως, μολονότι το ενδεχόμενο να μην υφίσταται δυνατότητα ασκήσεως ενδίκου βοηθήματος στο πλαίσιο διαδικασίας διορισμού σε θέσεις δικαστών εθνικού ανωτάτου δικαστηρίου μπορεί, σε ορισμένες περιπτώσεις, να μην αποδεικνύεται προβληματικό υπό το πρίσμα των απαιτήσεων που

απορρέουν από το δίκαιο της Ένωσης, ειδικότερα δε από το άρθρο, 19 παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, δεν ισχύει το ίδιο σε περιπτώσεις κατά τις οποίες το σύνολο των κρίσιμων στοιχείων που χαρακτηρίζουν μια τέτοια διαδικασία σε συγκεκριμένο εθνικό νομικό και πραγματικό πλαίσιο, ιδίως δε οι συνθήκες της αιφνίδιας καταργήσεως των υφισταμένων μέχρι τούδε δυνατοτήτων ασκήσεως ενδίκου βοηθήματος, δύνανται να προκαλέσουν στους πολίτες αμφιβολίες συστημικής φύσεως ως προς την ανεξαρτησία και το ανεπηρέαστο των δικαστών οι οποίοι διορίζονται κατά το πέρας της διαδικασίας αυτής.

- 130 Όπως συνάγεται από την απόφαση Α. Κ. κ.λπ., τούτο μπορεί να συμβαίνει, ιδίως, σε περίπτωση κατά την οποία προκύπτει, βάσει στοιχείων εκτιμήσεως όπως αυτά τα οποία μνημονεύει το αιτούν δικαστήριο και τα οποία παρατίθενται στη σκέψη 43 της παρούσας αποφάσεως, ότι η ανεξαρτησία οργάνου όπως το KRS από τη νομοθετική και την εκτελεστική εξουσία είναι αμφίβολη.
- 131 Στις σκέψεις 143 και 144 της αποφάσεως Α. Κ. κ.λπ., το Δικαστήριο προσδιόρισε ήδη, μεταξύ των κρίσιμων στοιχείων που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη προκειμένου να εκτιμηθεί η προϋπόθεση περί ανεξαρτησίας την οποία πρέπει να πληροί όργανο όπως το KRS, πρώτον, το γεγονός ότι το KRS υπό τη νέα σύνθεσή του στελεχώθηκε κατόπιν μείωσης της χρονικής διάρκειας της τετραετούς θητείας των μελών από τα οποία απαρτιζόταν μέχρι τότε το όργανο αυτό, δεύτερον, το γεγονός ότι, ενώ τα δεκαπέντε μέλη του KRS που εκλέγονται μεταξύ των δικαστών εκλέγονταν προηγουμένως από τους δικαστές συναδέλφους τους, εκλέγονται πλέον από φορέα της πολωνικής νομοθετικής εξουσίας, τρίτον, την ενδεχόμενη ύπαρξη πλημμελειών που μπορεί να ενέχει η διαδικασία διορισμού ορισμένων μελών του KRS υπό τη νέα σύνθεσή του, καθώς και, τέταρτον, τον τρόπο με τον οποίο το εν λόγω όργανο εκπληρώνει την εκ του Συντάγματος αποστολή του ως θεματοφύλακα της ανεξαρτησίας των δικαστηρίων και των δικαστών και με τον οποίο ασκεί τις διάφορες αρμοδιότητές του. Στο πλαίσιο αυτό, μπορεί, επίσης, να ληφθεί υπόψη, για την εν λόγω εκτίμηση, η ενδεχόμενη ύπαρξη προνομιακών σχέσεων μεταξύ των μελών του ως άνω συγκροτηθέντος KRS και της πολωνικής εκτελεστικής εξουσίας, όπως αυτές για τις οποίες κάνει λόγο το αιτούν δικαστήριο και οι οποίες μνημονεύονται στη σκέψη 44 της παρούσας αποφάσεως.
- 132 Επιπλέον, πρέπει, εν προκειμένω, να ληφθούν υπόψη και άλλα κρίσιμα στοιχεία του ευρύτερου πλαισίου της υποθέσεως δυνάμενα, και αυτά, να συντείνουν στην πρόκληση αμφιβολιών ως προς την ανεξαρτησία του KRS και ως προς τον ρόλο του σε διαδικασίες διορισμού όπως οι επίμαχες στις υποθέσεις των κύριων δικών, καθώς και, κατά συνέπεια, ως προς την ανεξαρτησία των δικαστών που διορίζονται κατά το πέρας τέτοιας διαδικασίας.
- 133 Επισημαίνεται συναφώς ότι η νομοθετική μεταρρύθμιση βάσει της οποίας συγκροτήθηκε το KRS υπό τη νέα σύνθεσή του συντελέστηκε παράλληλα με την, ιδιαιτέρως αμφιλεγόμενη, θέσπιση των διατάξεων των άρθρων 37 και 111 του νέου νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου, τις οποίες μνημόνευσε το αιτούν δικαστήριο και βάσει των οποίων προβλέφθηκε η μείωση του ορίου της ηλικίας συνταξιοδοτήσεως των δικαστών του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου) και η εφαρμογή του συγκεκριμένου μέτρου στους εν ενεργεία δικαστές του εν λόγω δικαστηρίου, παρεχομένης ταυτόχρονα στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας της διακριτικής ευχέρειας να παρατείνει την ενεργό δικαστική υπηρεσία των δικαστών αυτών πέραν του νέου ορίου ηλικίας συνταξιοδοτήσεως.

- 134 Δεν αμφισβητείται, επομένως, ότι η συγκρότηση του KRS υπό τη νέα του σύνθεση πραγματοποιήθηκε σε πλαίσιο εντός του οποίου αναμενόταν ότι πολλές θέσεις δικαστών του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου) θα καθίσταντο συντόμως κενές συνεπεία, μεταξύ άλλων, της συνταξιοδότησεως των δικαστών του δικαστηρίου αυτού που είχαν συμπληρώσει το ως άνω καθορισθέν νέο όριο ηλικίας των 65 ετών.
- 135 Το Δικαστήριο, όμως, στην απόφασή του της 24ης Ιουνίου 2019, Επιτροπή κατά Πολωνίας (Ανεξαρτησία του Ανωτάτου Δικαστηρίου) (C-619/18, EU:C:2019:531), διαπίστωσε ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας, θεσπίζοντας τα μνημονευθέντα στη σκέψη 133 της παρούσας αποφάσεως μέτρα, παραβίασε την ισοβιότητα και την ανεξαρτησία των δικαστών του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου) και παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ.
- 136 Σε περίπτωση κατά την οποία το αιτούν δικαστήριο αποφανθεί ότι το KRS δεν παρέχει επαρκή εγγύα ανεξαρτησίας, η ύπαρξη ένδικου βοηθήματος δυνάμενου να ασκηθεί από τους μη επιλεγέντες υποψηφίους, έστω και περιοριζόμενου στα όσα υπομνήσθηκαν στη σκέψη 128 της παρούσας αποφάσεως, καθίσταται αναγκαία προκειμένου να συμβάλει στη διαφύλαξη της διαδικασίας διορισμού των οικείων δικαστών από την άμεση ή έμμεση άσκηση επιρροής και να αποτρέψει, εν τέλει, το ενδεχόμενο να προκληθούν στους πολίτες εύλογες αμφιβολίες ως προς την ανεξαρτησία των δικαστών που διορίζονται κατά το πέρας της διαδικασίας αυτής.
- 137 Με τις διατάξεις, όμως, του νόμου της 26ης Απριλίου 2019, αφενός, επιβλήθηκε η κατάργηση της δίκης σε εκκρεμείς διαφορές, όπως αυτές των κύριων δικών, όπου υποψήφιοι για θέσεις δικαστών του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου) είχαν ασκήσει, βάσει του τότε ισχύοντος δικαίου, προσφυγές κατά των πορισμάτων με τα οποία το KRS είχε αποφασίσει να μην προτείνει τον διορισμό τους στις συγκεκριμένες θέσεις, αλλά να προτείνει τον διορισμό άλλων υποψηφίων, και, αφετέρου, καταργήθηκε κάθε δυνατότητα ασκήσεως στο μέλλον τέτοιων ενδίκων βοηθημάτων.
- 138 Επιβάλλεται η επισήμανση ότι τέτοιες νομοθετικές τροποποιήσεις, ιδίως όταν εξετάζονται από κοινού με το σύνολο των στοιχείων του γενικότερου πλαισίου που μνημονεύθηκαν στις σκέψεις 99 έως 105 και 130 έως 135 της παρούσας αποφάσεως, δύνανται να υποδηλώνουν ότι η πολωνική νομοθετική εξουσία ενήργησε εν προκειμένω ειδικώς με την πρόθεση να εμποδισθεί κάθε δυνατότητα ασκήσεως δικαστικού ελέγχου επί των διορισμών που πραγματοποιήθηκαν βάσει των εν λόγω πορισμάτων του KRS όπως, άλλωστε, και επί παντός άλλου διορισμού στο Sąd Najwyższy (Ανώτατο Δικαστήριο) πραγματοποιηθέντος κατόπιν της συγκροτήσεως του KRS υπό τη νέα σύνθεσή του.
- 139 Λαμβανομένων υπόψη όσων υπομνήσθηκαν στη σκέψη 96 της παρούσας αποφάσεως, στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να εκτιμήσει, κατά τρόπο οριστικό, βάσει των όσων συνάγονται από την απόφαση αυτή και βάσει των λοιπών κρίσιμων περιστάσεων των οποίων θα λάβει γνώση, λαμβάνοντας, ενδεχομένως, υπόψη τους λόγους ή τους ειδικούς σκοπούς που θα προβληθούν ενώπιόν του προς δικαιολόγηση των οικείων μέτρων, αν το γεγονός ότι με τον νόμο της 26ης Απριλίου 2019 επιβλήθηκε η κατάργηση της δίκης επί προσφυγών όπως αυτές των κύριων δικών και η συνακόλουθη κατάργηση κάθε δυνατότητας ασκήσεως τέτοιων προσφυγών στο μέλλον δύνανται να προκαλέσουν στους πολίτες εύλογες αμφιβολίες ως προς το ανεπηρέαστο των δικαστών που διορίζονται βάσει των επίμαχων στις υποθέσεις των κύριων δικών πορισμάτων του KRS έναντι εξωτερικών στοιχείων, ειδικότερα δε έναντι της άμεσης ή έμμεσης ασκήσεως επιρροής εκ μέρους της πολωνικής νομοθετικής και εκτελεστικής εξουσίας και, ως εκ τούτου,

δύνανται να έχουν ως αποτέλεσμα να μη δίδουν οι εν λόγω δικαστές εντύπωση ανεξαρτησίας ή αμεροληψίας, στοιχείο που μπορεί να θίξει την εμπιστοσύνη την οποία πρέπει να εμπνέει η δικαιοσύνη στους πολίτες στο πλαίσιο μιας δημοκρατικής κοινωνίας και ενός κράτους δικαίου.

– Επί της αρχής της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης

- 140 Σε περίπτωση κατά την οποία το αιτούν δικαστήριο αποφανθεί, κατά το πέρας του ελέγχου στον οποίο καλείται να προβεί με γνώμονα τα όσα μνημονεύονται στις σκέψεις 90 έως 107 της παρούσας αποφάσεως, ότι οι επίμαχες στις υποθέσεις των κύριων δικών διατάξεις του νόμου της 26ης Απριλίου 2019 θεσπίστηκαν κατά παράβαση του άρθρου 267 ΣΛΕΕ και του άρθρου 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, το δικαστήριο αυτό οφείλει να μην εφαρμόσει τις εν λόγω εθνικές διατάξεις.
- 141 Όπως προκύπτει από πάγια νομολογία, διάταξη εθνικού δικαίου κωλύουσα τη θέση σε εφαρμογή της διαδικασίας του άρθρου 267 ΣΛΕΕ πρέπει να μένει ανεφάρμοστη, χωρίς το οικείο δικαστήριο να υποχρεούται να ζητήσει ή να αναμείνει την προηγούμενη εξαφάνιση της εθνικής διατάξεως αυτής είτε διά της νομοθετικής οδού είτε κατ' εφαρμογήν οποιασδήποτε άλλης συνταγματικής διαδικασίας (πρβλ. αποφάσεις της 14ης Δεκεμβρίου 1995, *Peterbroeck*, C-312/93, EU:C:1995:437, σκέψη 13 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, και της 5ης Οκτωβρίου 2010, *Elchinov*, C-173/09, EU:C:2010:581, σκέψη 31 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Το αυτό πρέπει να ισχύει και στην περίπτωση τροποποιήσεως του εθνικού δικαίου έχουσας ειδικώς ως αποτέλεσμα να εμποδίζει το Δικαστήριο να αποφανθεί επί αιτήσεων προδικαστικής αποφάσεως των οποίων έχει επιληφθεί και να αποκλείει κάθε δυνατότητα μελλοντικής εκ νέου υποβολής ανάλογων αιτήσεων από εθνικό δικαστήριο. Πράγματι, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 95 της παρούσας αποφάσεως, ένας τέτοιος κανόνας αντιβαίνει, κατά τρόπο ανάλογο, στο άρθρο 267 ΣΛΕΕ.
- 142 Ομοίως, σε περίπτωση κατά την οποία το αιτούν δικαστήριο διαπιστώσει, κατά το πέρας του ελέγχου στον οποίο καλείται να προβεί με γνώμονα τα όσα μνημονεύονται στις σκέψεις 108 έως 139 της παρούσας αποφάσεως, ότι οι επίμαχες στις υποθέσεις των κύριων δικών διατάξεις του νόμου της 26ης Απριλίου 2019 αντιβαίνουν στο άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, θα πρέπει επίσης να μην εφαρμόσει τις εν λόγω εθνικές διατάξεις για τον ως άνω λόγο.
- 143 Πράγματι, το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ επιβάλλει σε όλα τα κράτη μέλη την υποχρέωση να προβλέπουν τα ένδικα βοηθήματα και μέσα που είναι αναγκαία για να διασφαλίζεται η αποτελεσματική δικαστική προστασία, κατά την έννοια, ιδίως, του άρθρου 47 του Χάρτη (απόφαση Α. Κ. κ.λπ., σκέψη 168 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία), οπότε η δεύτερη αυτή διάταξη πρέπει να λαμβάνεται δεόντως υπόψη για την ερμηνεία του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ (διάταξη της 6ης Οκτωβρίου 2020, *Prokuratura Rejonowa w Słubicach*, C-623/18, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2020:800, σκέψη 28).
- 144 Όπως, όμως, υπομνήσθηκε στη σκέψη 115 της παρούσας αποφάσεως, το άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη μνημονεύει ρητώς την πρόσβαση σε «ανεξάρτητο» δικαστήριο μεταξύ των απαιτήσεων που συνδέονται με το θεμελιώδες δικαίωμα πραγματικής προσφυγής.
- 145 Το Δικαστήριο, έχοντας αποφανθεί ότι το άρθρο 47 του Χάρτη αρκεί αφεαυτού και δεν χρήζει διευκρινίσεων από διατάξεις του δικαίου της Ένωσης ή του εθνικού δικαίου προκειμένου να απονείμει στους ιδιώτες δικαίωμα δυνάμενο να προβληθεί αυτό καθεαυτό (αποφάσεις της 17ης Απριλίου 2018, *Egenberger*, C-414/16, EU:C:2018:257, σκέψη 78, και της 29ης Ιουλίου 2019, *Torubarov*, C-556/17, EU:C:2019:626, σκέψη 56), ιδίως καθόσον η διάταξη αυτή επιτάσσει το όργανο που καλείται να επιληφθεί ενδίκου βοηθήματος ασκουμένου βάσει του δικαίου της της

Ένωσης να πληροί την εκ της εν λόγω διατάξεως απαίτηση περί ανεξαρτησίας (πρβλ. απόφαση Α. Κ. κ.λπ., σκέψη 166), αναγνώρισε μεταξύ άλλων ότι η απαίτηση αυτή διαθέτει την απαιτούμενη σαφήνεια και ακρίβεια και είναι απαλλαγμένη αιρέσεων προκειμένου να μπορεί να γίνει δεκτό ότι έχει άμεσο αποτέλεσμα.

- 146 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ επιβάλλει στα κράτη μέλη σαφή συγκεκριμένη υποχρέωση επιτεύξεως αποτελέσματος η οποία δεν συνοδεύεται από καμία προϋπόθεση όσον αφορά την ανεξαρτησία που πρέπει να χαρακτηρίζει τα δικαστήρια τα οποία καλούνται να ερμηνεύσουν και να εφαρμόσουν το δίκαιο της Ένωσης.
- 147 Τέλος, και όσον αφορά τις συνέπειες, στο πλαίσιο των διαφορών των κύριων δικών, της κηρύξεως του άρθρου 44, παράγραφος 1bis, του νόμου περί του KRS ως αντισυνταγματικού, βάσει της αποφάσεως του Trybunał Konstytucyjny (Συνταγματικού Δικαστηρίου) της 25ης Μαρτίου 2019, υπενθυμίζεται, αφενός, ότι, όπως επισημάνθηκε στις σκέψεις 103 και 104 της παρούσας αποφάσεως, η εν λόγω απόφαση του Trybunał Konstytucyjny (Συνταγματικού Δικαστηρίου) δεν έθεσε υπό αμφισβήτηση την ανάγκη, της οποίας την ύπαρξη είχε δεχθεί το συγκεκριμένο δικαστήριο με την προγενέστερη νομολογία του, δικαστικού ελέγχου της διαδικασίας διορισμού σε θέσεις δικαστών του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου) και, ειδικότερα, των πορισμάτων του KRS στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής.
- 148 Αφετέρου, πρέπει να υπογραμμισθεί, εν πάση περιπτώσει, ότι τα αποτελέσματα που συνδέονται με την αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης ισχύουν για το σύνολο των οργάνων κράτους μέλους, χωρίς, ιδίως, οι εσωτερικές διατάξεις περί κατανομής των δικαιοδοτικών αρμοδιοτήτων, περιλαμβανομένων των διατάξεων συνταγματικής ισχύος, να μπορούν να τα εμποδίσουν. Πράγματι, κατά πάγια νομολογία, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι κανόνες του εθνικού δικαίου, έστω και συνταγματικής ισχύος, δύνανται να θίγουν την ενότητα και την αποτελεσματικότητα του δικαίου της Ένωσης (αποφάσεις της 15ης Ιανουαρίου 2013, Križan κ.λπ., C-416/10, EU:C:2013:8, σκέψη 70 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, και της 4ης Δεκεμβρίου 2018, Minister for Justice and Equality και Commissioner of An Garda Síochána, C-378/17, EU:C:2018:979, σκέψη 49 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 149 Υπό τις συνθήκες αυτές και λαμβανομένου ιδίως υπόψη ότι ο εθνικός νομοθέτης δεν όρισε δικαστήριο, διαφορετικό από το αιτούν, το οποίο να πληροί τις απαιτήσεις περί ανεξαρτησίας που απορρέουν από το δίκαιο της Ένωσης και το οποίο θα κληθεί να εκδικάσει τις διαφορές των κύριων δικών αφού λάβει από το Δικαστήριο απάντηση στα ερωτήματα που του είχε υποβάλει το αιτούν δικαστήριο με την αρχική αίτησή του προδικαστικής αποφάσεως, ο μόνος αποτελεσματικός τρόπος προκειμένου το δικαστήριο αυτό να άρει τις παραβάσεις του άρθρου 267 ΣΛΕΕ και του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, οι οποίες οφείλονται στη θέσπιση του νόμου της 26ης Απριλίου 2019, είναι να συνεχίσει εν προκειμένω το αιτούν δικαστήριο να ασκεί τη δικαιοδοτική αρμοδιότητα βάσει της οποίας υπέβαλε στο Δικαστήριο την υπό κρίση αίτηση δυνάμει των μέχρι τότε ισχυόντων εθνικών κανόνων (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση Α. Κ. κ.λπ., σκέψη 166 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 150 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η ακόλουθη απάντηση:
- Σε περίπτωση τροποποιήσεων της εθνικής έννομης τάξεως οι οποίες, πρώτον, στερούν από εθνικό δικαστήριο την αρμοδιότητά του να αποφαινεται σε πρώτο και τελευταίο βαθμό επί προσφυγών ασκουμένων από υποψηφίους για θέσεις δικαστών δικαστηρίου όπως είναι το Sąd Najwyższy (Ανώτατο Δικαστήριο) κατά αποφάσεων οργάνου όπως το KRS να μην προταθεί

στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας η υποψηφιότητά τους, αλλά να προταθεί εκείνη άλλων υποψηφίων ενόψει διορισμού στις θέσεις αυτές, δεύτερον, καταργούν αυτοδικαίως τη δίκη επί τέτοιων προσφυγών εφόσον η εκδίκασή τους εκκρεμεί, αποκλείοντας το ενδεχόμενο να συνεχισθεί η εξέτασή τους ή να ασκηθούν οι προσφυγές αυτές εκ νέου, και, τρίτον, στερούν, ως εκ τούτου, από εθνικό δικαστήριο τη δυνατότητα να λάβει απάντηση σε προδικαστικά ερωτήματα τα οποία είχε υποβάλει στο Δικαστήριο:

- το άρθρο 267 ΣΛΕΕ και το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε τέτοιες τροποποιήσεις σε περίπτωση κατά την οποία προκύπτει, κατόπιν εκτιμήσεως στην οποία οφείλει να προβεί το αιτούν δικαστήριο βάσει του συνόλου των κρίσιμων στοιχείων, ότι οι τροποποιήσεις αυτές είχαν ειδικώς ως αποτέλεσμα να εμποδίζουν το Δικαστήριο να αποφανθεί επί προδικαστικών ερωτημάτων όπως αυτά που του υποβλήθηκαν από το συγκεκριμένο δικαστήριο και να αποκλείουν κάθε δυνατότητα μελλοντικής εκ νέου υποβολής από εθνικό δικαστήριο ερωτημάτων αναλόγων προς τα υπό κρίση·
- το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε τέτοιες τροποποιήσεις σε περίπτωση κατά την οποία προκύπτει, κατόπιν εκτιμήσεως στην οποία οφείλει να προβεί το αιτούν δικαστήριο βάσει του συνόλου των κρίσιμων στοιχείων, ότι οι τροποποιήσεις αυτές δύνανται να προκαλέσουν στους πολίτες εύλογες αμφιβολίες ως προς το ανεπηρέαστο των δικαστών οι οποίοι διορίζονται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας βάσει των εν λόγω αποφάσεων του KRS, έναντι εξωτερικών στοιχείων, ειδικότερα δε έναντι της άμεσης ή έμμεσης ασκήσεως επιρροής εκ μέρους της νομοθετικής και εκτελεστικής εξουσίας, και ως προς την ουδετερότητά τους έναντι των αντιπαρατιθέμενων συμφερόντων και, ως εκ τούτου, δύνανται να έχουν ως αποτέλεσμα να μη δίδουν οι εν λόγω δικαστές εντύπωση ανεξαρτησίας ή αμεροληψίας, στοιχείο που μπορεί να θίξει την εμπιστοσύνη την οποία πρέπει να εμπνέει η δικαιοσύνη στους πολίτες στο πλαίσιο μιας δημοκρατικής κοινωνίας και ενός κράτους δικαίου.
- Σε περίπτωση αποδεδειγμένης παραβάσεως των εν λόγω άρθρων, η αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης έχει την έννοια ότι επιβάλλει στο αιτούν δικαστήριο να μην εφαρμόσει τις επίμαχες τροποποιήσεις, ανεξαρτήτως αν είναι νομοθετικής ή συνταγματικής φύσεως, και να συνεχίσει να ασκεί την αρμοδιότητα που είχε να εκδικάζει τις διαφορές των οποίων είχε επιληφθεί πριν θεσπισθούν οι συγκεκριμένες τροποποιήσεις.

Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

151 Λαμβανομένων υπόψη, μεταξύ άλλων, των διευκρινίσεων που παρατίθενται στις σκέψεις 85 έως 89 της παρούσας αποφάσεως, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνικές δικονομικές διατάξεις βάσει των οποίων:

- αφενός, παρά την άσκηση, εκ μέρους υποψηφίου για θέση δικαστή σε δικαστήριο όπως το Sąd Najwyższy (Ανώτατο Δικαστήριο), προσφυγής κατά της αποφάσεως οργάνου όπως το KRS να μην προκρίνει την υποψηφιότητά του, αλλά να υποβάλει στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας πρόταση διορισμού άλλων υποψηφίων, η απόφαση αυτή καθίσταται απρόσβλητη καθόσον προτείνει τον διορισμό άλλων υποψηφίων, οπότε η προσφυγή αυτή δεν εμποδίζει τον διορισμό των τελευταίων από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, η δε ενδεχόμενη ακύρωση της εν λόγω αποφάσεως καθόσον με αυτή δεν προτείνεται ο διορισμός του προσφεύγοντος δεν

μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα εκ νέου εκτίμηση της καταστάσεώς του με σκοπό τον ενδεχόμενο διορισμό στην οικεία θέση, και

- αφετέρου, η προσφυγή αυτή δεν μπορεί να στηρίζεται σε λόγο με τον οποίο προβάλλεται μη προσήκουσα εκτίμηση περί του αν οι υποψήφιοι πληρούν κριτήρια τα οποία λαμβάνονται υπόψη κατά τη λήψη αποφάσεως όσον αφορά την υποβολή προτάσεως διορισμού.

Επί του ενδεχομένου μη αποφάνσεως επί του προδικαστικού ερωτήματος

- 152 Κατά την αρχική έγγραφη διαδικασία, το KRS, ο εθνικός Γενικός Εισαγγελέας και η Πολωνική Κυβέρνηση υποστήριξαν, για λόγους κατ' ουσίαν πανομοιότυπους με εκείνους που εκτίθενται στις σκέψεις 72 και 73 της παρούσας αποφάσεως, ότι, λαμβανομένων υπόψη της θεσπίσεως του νόμου της 26ης Απριλίου 2019 και της καταργήσεως των εθνικών διατάξεων στις οποίες στηριζόταν μέχρι τότε η αρμοδιότητα του αιτούντος δικαστηρίου να επιληφθεί των διαφορών των υποθέσεων των κύριων δικών, καθώς και της καταργήσεως της δίκης που επιβλήθηκε με τον νόμο αυτόν όσον αφορά τις συγκεκριμένες διαφορές, το πρώτο προδικαστικό ερώτημα έχει καταστεί άνευ αντικειμένου και η απάντηση σε αυτό δεν είναι πλέον αναγκαία για την επίλυση των διαφορών αυτών, οπότε παρέλκει η εκ μέρους του Δικαστηρίου απόφαση επί του ερωτήματος.
- 153 Εντούτοις, λαμβανομένου υπόψη ότι, υπό το πρίσμα της απαντήσεως που έδωσε το Δικαστήριο στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο θα μπορούσε να οδηγηθεί στη μη εφαρμογή των οικείων διατάξεων του εν λόγω νόμου επειδή αυτές είναι αντίθετες προς το δίκαιο της Ένωσης, οι αντιρρήσεις των εν λόγω ενδιαφερομένων μερών πρέπει να απορριφθούν.

Επί του παραδεκτού

- 154 Κατά τον εθνικό Γενικό Εισαγγελέα και την Πολωνική Κυβέρνηση, το πρώτο προδικαστικό ερώτημα είναι απαράδεκτο για τον λόγο ότι η Ένωση δεν έχει καμία αρμοδιότητα στον τομέα της οργάνωσης της δικαιοσύνης, οπότε οι επίμαχοι στις υποθέσεις των κύριων δικών εθνικοί κανόνες εκφεύγουν του πεδίου εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης.
- 155 Ωστόσο, οι αντιρρήσεις αυτές πρέπει να απορριφθούν για λόγους ανάλογους με εκείνους που εκτέθηκαν στις σκέψεις 68 και 69 της παρούσας αποφάσεως.

Επί της ουσίας

- 156 Προκειμένου να κριθεί αν εθνικές διατάξεις όπως αυτές του άρθρου 44, παράγραφοι 1bis έως 4, του νόμου περί του KRS ενδέχεται να αντιβαίνουν στο άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, είναι σκόπιμο, ευθύς εξαρχής, να υπομνησθεί, επαναλαμβάνοντας ταυτόχρονα εν προκειμένω το σύνολο των εκτιμήσεων που εκτίθενται στις σκέψεις 108 έως 136 της παρούσας αποφάσεως, ότι, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 129 της παρούσας αποφάσεως, η ενδεχόμενη έλλειψη δυνατότητας ασκήσεως ενδίκου βοηθήματος στο πλαίσιο διαδικασίας διορισμού σε θέσεις δικαστών ανωτάτου εθνικού δικαστηρίου δύναται, σε ορισμένες περιπτώσεις, να μην αποδεικνύεται προβληματική ως προς τις απαιτήσεις εκ του δικαίου της Ένωσης και ειδικότερα εκ του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ. Αντιθέτως, τούτο δεν μπορεί να δικαιολογηθεί σε περίπτωση διατάξεων βάσει των οποίων εξαλείφεται η αποτελεσματικότητα των μέχρι τότε υφισταμένων ενδίκων βοηθημάτων αυτού του είδους, ιδίως όταν η θέσπιση των

- επίμαχων διατάξεων, θεωρούμενη σε συνδυασμό με άλλα κρίσιμα στοιχεία που χαρακτηρίζουν μια τέτοια διαδικασία διορισμού σε συγκεκριμένο εθνικό νομικό και πραγματικό πλαίσιο, μπορεί να προκαλέσει στους πολίτες συστημικού χαρακτήρα αμφιβολίες όσον αφορά την ανεξαρτησία και την αμεροληψία των δικαστών που διορίζονται κατά το πέρας της διαδικασίας αυτής.
- 157 Λαμβανομένων υπόψη, συναφώς, των αρχών που υπομνήσθηκαν στη σκέψη 96 της παρούσας αποφάσεως, διαπιστώνεται, πρώτον, ότι, όπως επισημαίνει το αιτούν δικαστήριο, ένδικο βοήθημα όπως αυτό που ασκήθηκε ενώπιόν του βάσει του εν λόγω άρθρου 44, παράγραφοι 1bis έως 4, στερείται κάθε πραγματικής αποτελεσματικότητας και, ως εκ τούτου, συνιστά φαινομενικά μόνο ένδικο βοήθημα.
- 158 Για τους λόγους που εξέθεσε το εν λόγω δικαστήριο, όπως αυτοί παρατέθηκαν στις σκέψεις 35 και 37 της παρούσας αποφάσεως, τούτο οφείλεται, ιδίως, στις διατάξεις του άρθρου 44, παράγραφοι 1ter και 4, του νόμου περί του KRS, από τις οποίες προκύπτει, κατ' ουσίαν, ότι, παρά την άσκηση τέτοιας προσφυγής από υποψήφιο που δεν είχε προταθεί προς διορισμό από το KRS, του οποίου τα πορίσματα θα έχουν πάντοτε απρόσβλητο χαρακτήρα όσον αφορά την απόφαση που περιέχουν να υποβάλουν πρόταση διορισμού υποψηφίων, που μπορούν στην περίπτωση αυτή, όπως συνέβη εν προκειμένω, να διορισθούν από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας στις οικείες θέσεις χωρίς να αναμένεται η έκβαση της προσφυγής αυτής. Υπό τις συνθήκες αυτές, είναι, πράγματι, προφανές ότι ενδεχόμενη ακύρωση της αποφάσεως που περιέχει ένα τέτοιο πόρισμα περί μη υποβολής προτάσεως διορισμού προσφεύγοντος κατά το πέρας της κινηθείσας από αυτόν ένδικης διαδικασίας δεν θα έχει ουσιαστικές συνέπειες επί της καταστάσεώς του όσον αφορά τη θέση την οποία διεκδικούσε και η οποία, επομένως, θα έχει ήδη πληρωθεί βάσει του πορίσματος αυτού.
- 159 Κατά δεύτερον, πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι, εν προκειμένω, οι επίμαχες στις υποθέσεις των κύριων δικών εθνικές διατάξεις μετέβαλαν ουσιωδώς το προϊσχύσαν εθνικό δίκαιο.
- 160 Πράγματι, πρώτον, όπως επισημαίνει το αιτούν δικαστήριο, προκύπτει ότι, πριν από την προσθήκη των παραγράφων 1ter και 4 στο άρθρο 44 του νόμου περί του KRS, οι προσφυγές κατά των πορισμάτων του με τα οποία προτείνονταν προς διορισμό υποψήφιοι για θέσεις δικαστών του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου) ενέπιπταν στο πεδίο εφαρμογής των γενικών διατάξεων του άρθρου 43 του συγκεκριμένου νόμου αυτού, που δεν προέβλεπαν τους περιορισμούς που θέτουν επί του παρόντος οι εν λόγω παράγραφοι 1ter και 4, οπότε οι τελευταίες αυτές διατάξεις είχαν ως συνέπεια, στην περίπτωση των πορισμάτων αυτών, να καταστεί άνευ αποτελεσματικότητας ο δικαστικός έλεγχος που προέβλεπε μέχρι τότε η εθνική νομοθεσία.
- 161 Δεύτερον, όπως επισημαίνει και το αιτούν δικαστήριο, η τροποποίηση της παραγράφου 1bis του άρθρου 44 του νόμου περί του KRS όσον αφορά τη φύση του ελέγχου στον οποίο μπορεί να προβεί το Naczelny Sąd Administracyjny (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο) οσάκις επιλαμβάνεται υποθέσεως βάσει της διατάξεως αυτής μείωσε την ένταση του δικαστικού ελέγχου που ίσχυε προγενέστερα.
- 162 Τρίτον, πρέπει να υπογραμμισθεί, όπως επισήμανε και το αιτούν δικαστήριο, ότι οι περιορισμοί που τίθενται κατ' αυτόν τον τρόπο με το άρθρο 44, παράγραφοι 1bis έως 4, του νόμου περί του KRS αφορούν αποκλειστικώς τις προσφυγές που ασκούνται κατά πορισμάτων του KRS σχετικά με την υποβολή υποψηφιοτήτων για θέσεις δικαστών του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου

- Δικαστηρίου), ενώ τα πορίσματα του KRS σχετικά με την υποβολή υποψηφιοτήτων για θέσεις δικαστών στα λοιπά εθνικά δικαστήρια εξακολουθούν να υπόκεινται στο γενικό καθεστώς δικαστικού ελέγχου που μνημονεύεται στη σκέψη 160 της παρούσας αποφάσεως.
- 163 Κατά τρίτον, τα στοιχεία του ευρύτερου πλαισίου που συνδέονται με το σύνολο των λοιπών μεταρρυθμίσεων που επηρέασαν προσφάτως το Sąd Najwyższy (Ανώτατο Δικαστήριο) και το KRS και τα οποία ήδη εξετάστηκαν στις σκέψεις 130 έως 135 της παρούσας αποφάσεως πρέπει επίσης να ληφθούν υπόψη εν προκειμένω.
- 164 Συναφώς, επισημαίνεται, επιπλέον, ότι οι διατάξεις του άρθρου 44, παράγραφοι 1ter και 4, του νόμου περί του KRS, οι οποίες, όπως επισημάνθηκε προηγουμένως, στέρησαν κάθε αποτελεσματικότητα από ένδικες προσφυγές όπως αυτές των κύριων δικών, θεσπίστηκαν με τον νόμο της 20ής Ιουλίου 2018 περί τροποποίησης του νόμου περί οργάνωσης των τακτικών δικαστηρίων και ορισμένων άλλων νόμων και τέθηκαν σε ισχύ στις 27 Ιουλίου 2018, δηλαδή μικρό χρονικό διάστημα πριν το KRS, υπό τη νέα του σύνθεση, κληθεί να αποφανθεί επί των υποψηφιοτήτων που υποβλήθηκαν για την πλήρωση πολλών θέσεων δικαστών του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου), οι οποίες θεωρήθηκαν κενές ή συστάθηκαν για πρώτη φορά συνεπεία της θέσεως σε ισχύ του νέου νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου, και, μεταξύ άλλων, να αποφανθεί επί των υποψηφιοτήτων των προσφευγόντων στις υποθέσεις των κύριων δικών.
- 165 Λαμβανομένων υπόψη των όσων υπομνήσθηκαν στη σκέψη 96 της παρούσας αποφάσεως, στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να εκτιμήσει, βάσει των όσων συνάγονται από την απόφαση αυτή και των λοιπών κρίσιμων περιστάσεων των οποίων μπορεί να λάβει γνώση, λαμβάνοντας, ενδεχομένως, υπόψη τους λόγους ή τους ειδικούς σκοπούς που θα προβληθούν ενώπιόν του προς δικαιολόγηση των οικείων μέτρων, αν εθνικές διατάξεις όπως αυτές που περιλαμβάνει το άρθρο 44, παράγραφοι 1ter και 4, του νόμου περί του KRS, ιδίως οσάκις συνδυάζονται με τα στοιχεία που μνημονεύθηκαν στις σκέψεις 130 έως 135 και 157 έως 164 της παρούσας αποφάσεως, δύνανται να προκαλέσουν στους πολίτες εύλογες αμφιβολίες ως προς το ανεπηρέαστο των δικαστών που διορίζονται βάσει πορισμάτων του KRS έναντι εξωτερικών στοιχείων, ειδικότερα δε έναντι της άμεσης ή έμμεσης ασκήσεως επιρροής εκ μέρους της πολωνικής νομοθετικής και εκτελεστικής εξουσίας και ως προς την ουδετερότητά τους έναντι των συμφερόντων που ενδέχεται να αντιπαρατεθούν ενώπιόν τους, και, ως εκ τούτου, δύνανται να έχουν ως αποτέλεσμα να μη δίδουν οι εν λόγω δικαστές εντύπωση ανεξαρτησίας ή αμεροληψίας, στοιχείο που μπορεί να θίξει την εμπιστοσύνη την οποία πρέπει να εμπνέει η δικαιοσύνη στους πολίτες στο πλαίσιο μιας δημοκρατικής κοινωνίας και ενός κράτους δικαίου.
- 166 Εξάλλου, σε περίπτωση κατά την οποία το αιτούν δικαστήριο αποφανθεί ότι η διά των εν λόγω εθνικών διατάξεων μείωση της αποτελεσματικότητας του ενδίκου βοηθήματος που δύναται να ασκηθεί κατά των πορισμάτων του KRS με τα οποία προτείνεται ο διορισμός δικαστών στο Sąd Najwyższy (Ανώτατο Δικαστήριο) αντιβαίνει στο άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, τότε οφείλει, για τους ίδιους λόγους με τους εκτιθέμενους στις σκέψεις 142 έως 149 της παρούσας αποφάσεως, να μην εφαρμόσει τις συγκεκριμένες διατάξεις, αλλά τις προϊσχύσασες εθνικές διατάξεις, ασκώντας παράλληλα τον έλεγχο που προβλέπουν οι τελευταίες.

167 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η ακόλουθη απάντηση:

– το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε διατάξεις οι οποίες τροποποιούν το ισχύον εθνικό δίκαιο και βάσει των οποίων:

– αφενός, παρά την άσκηση, εκ μέρους υποψηφίου για θέση δικαστή σε δικαστήριο όπως το Sąd Najwyższy (Ανώτατο Δικαστήριο), προσφυγής κατά της αποφάσεως οργάνου όπως το KRS να μην προκρίνει την υποψηφιότητά του, αλλά να υποβάλει στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας πρόταση διορισμού άλλων υποψηφίων, η απόφαση αυτή καθίσταται απρόσβλητη καθόσον προτείνει τον διορισμό άλλων υποψηφίων, οπότε η προσφυγή αυτή δεν εμποδίζει τον διορισμό των τελευταίων από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, η δε ενδεχόμενη ακύρωση της εν λόγω αποφάσεως, καθόσον με αυτή δεν προτείνεται ο διορισμός του προσφεύγοντος, δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα εκ νέου εκτίμηση της καταστάσεώς του με σκοπό τον ενδεχόμενο διορισμό στην οικεία θέση, και

– αφετέρου, η προσφυγή αυτή δεν μπορεί να στηρίζεται σε λόγο με τον οποίο προβάλλεται μη προσηκουσα εκτίμηση περί του αν οι υποψήφιοι πληρούν κριτήρια τα οποία λαμβάνονται υπόψη κατά τη λήψη αποφάσεως όσον αφορά την υποβολή προτάσεως διορισμού,

οσάκις προκύπτει, κατόπιν εκτιμήσεως στην οποία οφείλει να προβεί το αιτούν δικαστήριο βάσει του συνόλου των κρίσιμων στοιχείων, ότι οι διατάξεις αυτές δύνανται να προκαλέσουν στους πολίτες εύλογες αμφιβολίες ως προς το ανεπηρέαστο των δικαστών που διορίζονται ως άνω από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας βάσει πορισμάτων του KRS έναντι εξωτερικών στοιχείων, ειδικότερα δε έναντι της άμεσης ή έμμεσης ασκήσεως επιρροής εκ μέρους της νομοθετικής και εκτελεστικής εξουσίας, και ως προς την ουδετερότητά τους έναντι των αντιπαρατιθέμενων συμφερόντων, και, ως εκ τούτου, δύνανται να έχουν ως αποτέλεσμα να μη δίδουν οι εν λόγω δικαστές εντύπωση ανεξαρτησίας ή αμεροληψίας, στοιχείο που μπορεί να θίξει την εμπιστοσύνη την οποία πρέπει να εμπνέει η δικαιοσύνη στους πολίτες στο πλαίσιο μιας δημοκρατικής κοινωνίας και ενός κράτους δικαίου.

– Σε περίπτωση αποδεδειγμένης παραβάσεως του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, η αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης έχει την έννοια ότι επιβάλλει στο αιτούν δικαστήριο να μην εφαρμόσει τις εν λόγω διατάξεις, αλλά τις προϊσχύσασες εθνικές διατάξεις, ασκώντας παράλληλα τον δικαστικό έλεγχο που προβλέπουν οι τελευταίες.

Επί του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος

168 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των προεκτεθέντων, παρέλκει η απάντηση στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 169 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφαινεται:

- 1) Σε περίπτωση τροποποιήσεων της εθνικής έννομης τάξεως οι οποίες, πρώτον, στερούν από εθνικό δικαστήριο την αρμοδιότητά του να αποφαινεται σε πρώτο και τελευταίο βαθμό επί προσφυγών ασκουμένων από υποψηφίους για θέσεις δικαστών δικαστηρίου όπως είναι το Sąd Najwyższy (Ανώτατο Δικαστήριο) κατά αποφάσεων οργάνου όπως το Krajowa Rada Sądownictwa (Εθνικό Δικαστικό Συμβούλιο, Πολωνία) να μην προταθεί η υποψηφιότητά τους, αλλά να προταθεί εκείνη άλλων υποψηφίων στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας της Πολωνίας ενόψει διορισμού στις θέσεις αυτές, δεύτερον, καταργούν αυτοδικαίως τη δίκη επί τέτοιων προσφυγών εφόσον η εκδίκασή τους εκκρεμεί ακόμη, αποκλείοντας το ενδεχόμενο να συνεχισθεί η εξέτασή τους ή να ασκηθούν εκ νέου οι προσφυγές αυτές, και, τρίτον, στερούν, ως εκ τούτου, από εθνικό δικαστήριο τη δυνατότητα να λάβει απάντηση σε προδικαστικά ερωτήματα τα οποία είχε υποβάλει στο Δικαστήριο:
 - το άρθρο 267 ΣΛΕΕ και το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε τέτοιες τροποποιήσεις σε περίπτωση κατά την οποία προκύπτει, κατόπιν εκτιμήσεως στην οποία οφείλει να προβεί το αιτούν δικαστήριο βάσει του συνόλου των κρίσιμων στοιχείων, ότι οι τροποποιήσεις αυτές είχαν ειδικώς ως αποτέλεσμα να εμποδίζουν το Δικαστήριο να αποφανθεί επί προδικαστικών ερωτημάτων όπως αυτά που του υποβλήθηκαν από το συγκεκριμένο δικαστήριο και να αποκλείουν κάθε δυνατότητα μελλοντικής εκ νέου υποβολής από εθνικό δικαστήριο ερωτημάτων αναλόγων προς τα υπό κρίση·
 - το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε τέτοιες τροποποιήσεις σε περίπτωση κατά την οποία προκύπτει, κατόπιν εκτιμήσεως στην οποία οφείλει να προβεί το αιτούν δικαστήριο βάσει του συνόλου των κρίσιμων στοιχείων, ότι οι τροποποιήσεις αυτές δύνανται να προκαλέσουν στους πολίτες εύλογες αμφιβολίες ως προς το ανεπηρέαστο των δικαστών, οι οποίοι διορίζονται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας της Πολωνίας βάσει των εν λόγω αποφάσεων του Krajowa Rada Sądownictwa (Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου), έναντι εξωτερικών στοιχείων, ειδικότερα δε έναντι της άμεσης ή έμμεσης ασκήσεως επιρροής εκ μέρους της νομοθετικής και εκτελεστικής εξουσίας, και ως προς την ουδετερότητά τους έναντι των αντιπαρατιθέμενων συμφερόντων και, ως εκ τούτου, δύνανται να έχουν ως αποτέλεσμα να μη δίδουν οι εν λόγω δικαστές εντύπωση ανεξαρτησίας ή αμεροληψίας, στοιχείο που μπορεί να θίξει την εμπιστοσύνη την οποία πρέπει να εμπνέει η δικαιοσύνη στους πολίτες στο πλαίσιο μιας δημοκρατικής κοινωνίας και ενός κράτους δικαίου.

Σε περίπτωση αποδεδειγμένης παραβάσεως των εν λόγω άρθρων, η αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης έχει την έννοια ότι επιβάλλει στο αιτούν δικαστήριο να μην εφαρμόσει τις επίμαχες τροποποιήσεις, ανεξαρτήτως αν είναι νομοθετικής ή συνταγματικής φύσεως, και να συνεχίσει να ασκεί την αρμοδιότητα που είχε να

εκδικάζει τις διαφορές των οποίων είχε επιληφθεί πριν θεσπισθούν οι συγκεκριμένες τροποποιήσεις.

2) Το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε διατάξεις οι οποίες τροποποιούν το ισχύον εθνικό δίκαιο και βάσει των οποίων:

- αφενός, παρά την άσκηση, εκ μέρους υποψηφίου για θέση δικαστή σε δικαστήριο όπως το Sąd Najwyższy (Ανώτατο Δικαστήριο, Πολωνία), προσφυγής κατά της αποφάσεως οργάνου όπως το Krajowa Rada Sądownictwa (Εθνικό Δικαστικό Συμβούλιο, Πολωνία) να μην προκρίνει την υποψηφιότητά του, αλλά να υποβάλει στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας της Πολωνίας πρόταση διορισμού άλλων υποψηφίων, η απόφαση αυτή καθίσταται απρόσβλητη καθόσον προτείνει τον διορισμό άλλων υποψηφίων, οπότε η προσφυγή αυτή δεν εμποδίζει τον διορισμό των τελευταίων από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας της Πολωνίας, η δε ενδεχόμενη ακύρωση της εν λόγω αποφάσεως, καθόσον με αυτή δεν προτείνεται ο διορισμός του προσφεύγοντος, δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα εκ νέου εκτίμηση της καταστάσεώς του με σκοπό τον ενδεχόμενο διορισμό στην οικεία θέση, και
- αφετέρου, η προσφυγή αυτή δεν μπορεί να στηρίζεται σε λόγο με τον οποίο προβάλλεται μη προσήκουσα εκτίμηση περί του αν οι υποψήφιοι πληρούν κριτήρια τα οποία λαμβάνονται υπόψη κατά τη λήψη αποφάσεως όσον αφορά την υποβολή προτάσεως διορισμού,

οσάκις προκύπτει, κατόπιν εκτιμήσεως στην οποία οφείλει να προβεί το αιτούν δικαστήριο βάσει του συνόλου των κρίσιμων στοιχείων, ότι οι διατάξεις αυτές δύνανται να προκαλέσουν στους πολίτες εύλογες αμφιβολίες ως προς το ανεπηρέαστο των δικαστών, οι οποίοι διορίζονται ως άνω από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας της Πολωνίας βάσει αποφάσεων του Krajowa Rada Sądownictwa (Εθνικού Δικαστικού Συμβουλίου), έναντι εξωτερικών στοιχείων, ειδικότερα δε έναντι της άμεσης ή έμμεσης ασκήσεως επιρροής εκ μέρους της νομοθετικής και εκτελεστικής εξουσίας και ως προς την ουδετερότητά τους έναντι των αντιπαρατιθέμενων συμφερόντων και, ως εκ τούτου, δύνανται να έχουν ως αποτέλεσμα να μη δίδουν οι εν λόγω δικαστές εντύπωση ανεξαρτησίας ή αμεροληψίας, στοιχείο που μπορεί να θίξει την εμπιστοσύνη την οποία πρέπει να εμπνέει η δικαιοσύνη στους πολίτες στο πλαίσιο μιας δημοκρατικής κοινωνίας και ενός κράτους δικαίου.

Σε περίπτωση αποδεδειγμένης παραβάσεως του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, η αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης έχει την έννοια ότι επιβάλλει στο αιτούν δικαστήριο να μην εφαρμόσει τις εν λόγω διατάξεις, αλλά τις προϊσχύσασες εθνικές διατάξεις, ασκώντας παράλληλα τον δικαστικό έλεγχο που προβλέπουν οι τελευταίες.

(υπογραφές)